

Levering van Registergoederen en beslag.

Christian Vermeul

Notarieel recht

Juli 2010

Begeleider: Prof. mr. W.G. Huijgen

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	2
2. Overdracht van registergoederen	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Geldige titel en beschikkingsbevoegdheid	4
2.3 Levering van registergoederen	5
2.4 Complicaties rond de levering	8
3. Beslagregelingen uit de wet	11
3.1 Algemeen	11
3.1.1 Executoriaal en conservatoir beslag	11
3.1.2 Het doel van beslag	12
3.1.3 Waar kan beslag op worden gelegd	15
3.2 Bescherming van de koper	17
3.3 De blokkerende werking van beslag	20
4. Het faillissement van de beslagene en/of de derde verkrijger na beslaglegging	26
4.1 Algemeen	26
4.2 Overdracht in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement	26
4.3 Bezwaren in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement	32
5. Derdenbeslag	35
5.1 Algemeen	35
5.2 Betaling in weerwil van derdenbeslag, gevolgd door faillissement van de beslagdebiteur	36
5.3 Uitoefening van het hypotheekrecht door de beslaglegger	38
6. Beslag op registergoederen voor en na invoering van artikel 7:3 BW	44
6.1 Algemeen	44
6.2 Beslagrecht voor de invoering van de Vormerkung	45
6.3 Beslagrecht na de invoering van de Vormerkung	46
6.3.1 Invloed van de Vormerkung op de paritas creditorum regel	46
6.3.2 Beslag op de koopsom onder de notaris	49
6.3.3 Beslag op de koopsom onder de koper	52
7. Conclusie	56
Literatuurlijst	59

1. Inleiding

Wanneer een schuldenaar verzuimt om zijn schulden te voldoen, heeft de schuldeiser op grond van artikel 3:276 BW het recht om zich op alle goederen van de schuldenaar te verhalen, tenzij de wet of een overeenkomst anders bepaalt. Een gewone schuldeiser kan op een bepaald goed van de schuldenaar beslag leggen en uit de opbrengst van dat goed zijn vordering verhalen. Rechtsgevolg van beslag mag niet zijn dat de beslaglegger ten opzichte van een andere gewone schuldenaar in een verbeterde verhaalspositie komt door op een bepaald tijdstip beslag te leggen, omdat het dan strijdig zou kunnen zijn met de paritas creditorum regel. (artikel 3:277 BW)

De betekenis van de paritas creditorum regel die in artikel 3:277 BW is opgenomen, is dat schuldeisers die een gelijke rang hebben naar evenredigheid van ieders vordering uit de opbrengst van het goed of de goederen moeten worden voldaan, behoudens de door de wet erkende redenen van voorrang.¹ Een schuldeiser die voorrang heeft kan in geval van samenloop bij de verdeling zijn vordering vóór concurrente schuldeisers op het vermogen verhalen.² De meest voorkomende vormen van voorrang zijn krachtens het pand- en hypotheekrecht. Het is echter de vraag of deze regel ook in stand blijft wanneer zich bepaalde omstandigheden voor doen. Zo kan op de goederen van de schuldenaar beslag worden gelegd, maar hij kan ook failliet worden verklaard. Daarnaast bestaat de mogelijkheid beslag te leggen onder een derde.

In deze scriptie wil ik ingaan op de vraag wat na het leggen van beslag op een registergoed, de invloed is op de paritas creditorum regel. In hoofdstuk 2 zal ik de levering van registergoederen behandelen en ingaan op de complicaties die zich daarbij kunnen voordoen.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een aantal verschillende vormen van beslag uitgewerkt. Ook zal op algemene aspecten van beslag worden ingegaan, zoals de blokkerende werking van beslag en hoe deze zich het beste verhoudt ten opzichte van de paritas creditorum regel.

In hoofdstuk 4 zal ik ingaan op de gevolgen van beslag waarna de schuldenaar, de derde verkrijger en wanneer deze beiden failliet worden verklaard. Daarbij ga ik eerst in op de

¹ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 558-559.

² Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 561.

gevolgen van een overdracht in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement. In de daarop volgende paragraaf zal ik de gevolgen van een bezwaring in weerwil van beslag, dat ook door een faillissement wordt gevolgd behandelen. Aan de hand van verschillende opvattingen die in de literatuur voorkomen zal ik oordelen welke opvatting het minst inbreuk maakt op de paritas creditorum regel.

Derdenbeslag komt in hoofdstuk 5 aan bod. Met name zal ik ingaan op de mogelijkheid dat de vordering die de debiteur van de beslaglegger op de derde-beslagene heeft wordt afgelost. Het voornaamste probleem ontstaat wanneer de schuldenaar na het aflossen van de vordering failliet wordt verklaard. Hoe moet er dan geoordeeld worden over de positie die de beslaglegger verkrijgt? En heeft deze positie invloed op de paritas creditorum regel? Deze vragen kunnen ook gesteld worden in de daaropvolgende paragraaf, waar ik zal ingaan op de mogelijkheid van de beslaglegger om het hypotheekrecht van de hypotheekhouder uit te oefenen.

Daarna zal ik in hoofdstuk 6 de situatie behandelen zoals deze was voor en na de invoering van artikel 7:3 BW. In paragraaf 6.3.1 zullen de gevolgen aan de orde komen die de Vormerkung met zich mee brengt voor beslagleggers die daarvoor en/of daarna beslag op het registergoed hebben gelegd en de invloed daarvan op de regel dat schuldeisers in beginsel een gelijke rang hebben. In paragraaf 6.3.2 en 6.3.3 zal ik ingaan op de mogelijkheid van de schuldeisers van de verkoper om na de Vormerkung in plaats van beslag op het registergoed, beslag op de koopsom onder de notaris respectievelijk de koper te leggen en de gevolgen daarvan op paritas creditorum regel. Bij beslag op de koopsom onder de koper zal met name worden ingegaan op de vraag of deze beslagvorm überhaupt wel mogelijk is.

Ten slotte worden in hoofdstuk 7 mijn conclusies weergegeven.

2. Overdracht van registergoederen

2.1 Algemeen

In dit hoofdstuk zal ik eerst ingaan op twee van de drie vereisten die nodig zijn voor een geldige overdracht. De overdracht van een goed wordt bewerkstelligd door de levering van dat goed krachtens een geldige titel, door iemand die bevoegd is over het goed te beschikken.³ De vereisten voor een geldige titel en beschikkingsbevoegdheid zijn voor roerende en onroerende zaken gelijk. Daarom zal ik hier eerst algemeen op deze twee vereisten ingaan. In de daaropvolgende paragraaf wordt de levering toegespitst op registergoederen, te weten onroerende zaken en roerende zaken die registergoederen zijn zoals teboekstaande zee- en binnenschepen en teboekstaande luchtvaartuigen.⁴ In de laatste paragraaf zal ik een aantal complicaties met betrekking tot een geldige overdracht bespreken.

2.2 Geldige titel en beschikkingsbevoegdheid

Voor de overdracht is vereist dat er een titel tot stand komt. Deze titel rechtvaardigt de overdracht tussen de partijen. De overdrachtstitel vindt zijn uitwerking door de obligatoire koopovereenkomst die de verplichting scheidt het goed over te dragen.⁵ Andere voorbeelden van overdrachtstitels zijn ruil en schenking. De rechtsgrond kan ook voortvloeien uit een samengestelde titel. Dit is het geval bij twee of meer obligatoire overeenkomsten, waarbij A een woning verkoopt aan B en deze verkoopt de woning direct door aan C. Er vindt vervolgens een levering plaats door A aan C. In dit geval zijn er twee rechtsverhoudingen, namelijk tussen A en B en tussen B en C. De titel van overdracht van de woning door A aan C is een samengestelde titel.⁶

Het beschikken over een goed is het vervreemden of bezwaren van dat goed. Vervreemden is het overdragen van een goed zodat een ander rechthebbende wordt. Bezwaren is het vestigen van een beperkt zekerheidsrecht (zoals pand of hypotheek) of een beperkt genotsrecht (zoals erfpacht, opstal of erfdiensbaarheid) op een goed. Maar wanneer is iemand bevoegd om over

³ Art. 3:84 BW.

⁴ Teboekstaande zee- en binnenschepen art. 8:199 lid 1 en 8:790 lid 1 BW; teboekstaande luchtvaartuigen art. 8:1306 lid 1 BW.

⁵ Zie ook Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 83.

⁶ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 84.

een goed te beschikken? In beginsel is het de eigenaar/rechthebbende van dat goed die te allen tijde het goed kan vervreemden of bezwaren. In een aantal gevallen is iemand anders bevoegd om over het goed te beschikken. Wanneer de rechthebbende failliet is verklaard kan hij krachtens artikel 23 Fw niet meer geldig over de goederen die in het faillissement vallen beschikken. In dat geval is de faillissementscurator daartoe bevoegd.⁷ Ook wanneer de schuldsanering natuurlijke personen op iemand van toepassing wordt verklaard, verliest hij:⁸

‘de bevoegdheid om over de tot de boedel behorende goederen te beschikken.’

Bij beslag op een goed geldt een andere regeling, namelijk dat de beschikkingshandeling niet aan de beslaglegger kan worden tegengeworpen.⁹ Daarnaast zijn ook voor de gevallen van onderbewindstelling en ondercuratelestelling beperkingen in de wet opgenomen die er voor zorgen dat de onderbewindgestelde en ondercuratelegestelde niet in alle gevallen rechtsgeldig over hun goederen kunnen beschikken. Voor registergoederen geldt dat de vervreemder ten tijde van de inschrijving in de openbare registers beschikkingsbevoegd moet zijn. Hij kan het registergoed al wel verkopen zonder deze bevoegdheid, hij kan het goed alleen (nog) niet leveren.

2.3 Levering van registergoederen

Voor de overdracht van een registergoed is de levering een essentieel vereiste. Artikel 3:89 lid 1 BW is dé bepaling waarin staat hoe de levering van een onroerende zaak rechtsgeldig tot stand komt. De levering van onroerende zaken komt tot stand doordat partijen een notariële akte op laten maken en deze akte laten inschrijven in de openbare registers. Krachtens lid 4 van dit artikel is deze wijze van leveren ook van toepassing op de overdracht van andere registergoederen. Daaronder vallen onder andere de teboekstaande zee- en binnenschepen en teboekstaande luchtvaartuigen. De inschrijving is dus het sluitstuk van de levering van registergoederen, hierdoor komt de eigendomsoverdracht tot stand, mits de vervreemder op dat tijdstip beschikkingsbevoegd is en er een geldige titel aan vooraf ging.

⁷ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 120.

⁸ Art. 296 lid 1 sub a Fw.

⁹ Art. 453a lid 1 Rv voor executoriaal beslag op roerende zaken niet-registergoederen; Art. 505 lid 2 Rv voor executoriaal beslag op onroerende zaken.

De akte van levering is een notariële akte. Op die wijze heeft de wetgever de rechtszekerheid met betrekking tot de eigendom van registergoederen willen vergroten.¹⁰ Op de notaris rust een zwaarwegende zorgplicht, die er toe strekt dat alles wat partijen overeen willen komen, op een juiste manier in de akte wordt opgenomen en dat hij daarbij de belangen van beide partijen zal waarborgen. De notaris is immers een onafhankelijke en onpartijdige deskundige en zal beide partijen waar nodig moeten adviseren.

Door het vereiste van een notariële akte in artikel 3:89 BW is het niet mogelijk om een registergoed rechtsgeldig over te dragen door middel van een onderhandse akte. Op grond van artikel 3:20 lid 1 j° 3:19 lid 1 BW zal de bewaarder van de openbare registers de inschrijving daarvan moeten weigeren. Mocht die inschrijving toch plaatsvinden, dan is de levering niet geldig tot stand gekomen en de eigendom niet overgegaan, omdat niet aan de in de wet opgenomen leveringsvereiste is voldaan.¹¹ Evenmin wordt aan de leveringsverplichting voldaan wanneer alleen de koopakte op grond van artikel 7:3 lid 1 BW (Vormerkung) in de openbare registers wordt ingeschreven.

Om het beoogde registergoed aan de nieuwe eigenaar over te dragen is het van belang dat in de akte van levering het goed met voldoende bepaaldheid is omschreven. Dat wil zeggen dat het duidelijk moet zijn om welk goed het gaat. Dit wordt de ‘specialiteitseis’ genoemd en vloeit voort uit artikel 3:89 j° 3:84 lid 2.¹² De invulling van deze eis gebeurt aan de hand van artikel 20 Kadw, waarin staat dat in de akte moet worden vermeld: de aard van de onroerende zaak, de plaatselijke aanduiding en de kadastrale aanduiding. Voor schepen en luchtvaartuigen geldt artikel 21 respectievelijk artikel 22 Kadw, alwaar in lid 1 een opsomming staat van wat in de leveringsakte moet worden opgenomen. Zonder de ‘specialiteitseis’ zouden de openbare registers geen nut hebben, omdat het niet goed mogelijk is om te weten waar de akte betrekking op heeft.

Het is dus belangrijk dat de notaris duidelijk aangeeft om welk goed het in de akte gaat. Daarnaast is het ook voor partijen van belang dat de notaris niet eerder de leveringsakte zal verlijden dan wanneer de koopprijs door de koper op de kwaliteitsrekening van de notaris is gestort. Op grond van artikel 7:26 lid 3 BW moet de koopsom uit de macht van de koper zijn

¹⁰ Zie ook Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 164.

¹¹ Art. 3:89 lid 1 j° 3:39 BW; Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 164.

¹² Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 168.

ten tijde van het ondertekenen van de akte, zodat er ‘gelijk’ wordt overgestoken. Het is niet helemaal ‘gelijk’ omdat de notaris de koopsom pas aan de verkoper zal voldoen, wanneer hij na controle zeker weet dat de leveringsakte in de openbare registers is ingeschreven en er geen complicaties zijn opgetreden.

Inschrijving van de akte in de openbare registers is het moment dat de levering van het registergoed in zijn geheel is voltooid. Als ook aan alle andere vereisten is voldaan gaat op dat moment de eigendom over op de koper. Op grond van artikel 3:17 lid 1 sub a BW is het mogelijk om de leveringsakte met betrekking tot registergoederen in de openbare registers als bedoeld in artikel 3:16 BW in te schrijven. Voor de voor inschrijving vereiste stukken is van belang dat:¹³

‘Als tijdstip van inschrijving geldt het tijdstip van aanbidding.’

Het tijdstip van aanbidding bij de bewaarder van de openbare registers is dus gelijk aan het tijdstip van inschrijving en dat is weer van belang voor de rangorde die elke inschrijving met betrekking tot dat registergoed verkrijgt.¹⁴ Er is echter wel een uitzondering, namelijk wanneer uit de wet een andere rangorde voortvloeit. Alles wordt aldus geplaatst op volgorde van binnenkomst, zodat het een voordeel kan opleveren wanneer een akte eerder wordt aangeboden dan een andere akte.

Om een akte op een snelle manier in de openbare registers in te schrijven, is het mogelijk om een akte elektronisch aan te bieden. Elektronische aanbidding buiten kantooruren treft niet direct doel, omdat deze pas als aangeboden wordt beschouwd op het eerstvolgende openingsuur van de registers.¹⁵ Worden twee akten tegelijk aangeboden, dan geldt op grond van artikel 3:21 lid 2 sub a BW dat de rangorde wordt bepaald aan de hand van de dag waarop de akte is opgemaakt. Als die dag hetzelfde is, dan geldt op grond van artikel 3:21 lid 2 sub b BW dat de rangorde moet worden vastgesteld aan de hand van het tijdstip waarop de akte is opgemaakt. Hier blijkt uit dat het plaatsen van datum en tijdstip van ondertekening onderaan de notariële akte van doorslaggevende betekenis kan zijn.¹⁶

¹³ Art. 3:19 lid 2 BW.

¹⁴ Art. 3:21 lid 1 BW.

¹⁵ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 173.

¹⁶ Art. 40 lid 2 sub e j^o lid 3 Wna.

2.4 Complicaties rond de levering

Het moment tussen het verlijden en inschrijven van de notariële akte is van groot belang. In deze periode is de eigendom nog niet over op de verkrijger en is derhalve de vervreemder beschikkingsbevoegd. De belangrijkste complicaties die bij een levering van een registergoed op kunnen treden zijn dat er beslag kan worden gelegd, de vervreemder failliet kan worden verklaard en hij zou het goed een tweede keer kunnen verkopen en aan die koper kunnen leveren.¹⁷ Hieronder zal ik nader op deze complicaties ingaan. Enige moeilijkheden lijken zich niet voor te doen wanneer de koop in de registers is ingeschreven en daarna één van deze incidenten zich voordoet. De koper wordt dan immers beschermd door artikel 7:3 lid 3 BW. Hierna zal ik daar op terug komen.

De mogelijkheid bestaat dat de vervreemder nog een aantal vorderingen moet voldoen. Zijn schuldeisers kunnen zich tot de eigendomsoverdracht op het goed verhalen. Crediteuren kunnen beslag leggen op het over te dragen goed of ze kunnen de vervreemder failliet laten verklaren. Dit kan gebeuren voor en tussen het opmaken en inschrijven van de leveringsakte. De verkrijger ontvangt de zaak dan niet of niet onbelast.

Als er voor het verlijden van de akte beslag wordt gelegd op het goed, zal de notaris en daarmee ook de koper bekend zijn met het beslag en derhalve bekend zijn met de belaste verkrijging. Executoriaal beslag op een onroerende zaak moet immers in de openbare registers worden ingeschreven op grond van artikel 505 lid 1 Rv. Het gevolg van het eerder gelegde beslag is dat een vervreemding, bezwaring, onderbewindstelling, verhuring of verpachting niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen.¹⁸ De beslaglegger kan de overdracht dus negeren, zodat hij zijn rechten die hij aan het beslag ontleend kan uitoefenen en tot executie kan overgaan.¹⁹

Wanneer na het verlijden van de notariële akte maar voor de inschrijving daarvan beslag wordt gelegd, is de verkrijger ten tijde van het verlijden van de akte niet bekend met deze eerdere belasting van het registergoed. In dit geval kan hij bescherming ontlenen aan lid 3 van artikel 505 Rv. De vervreemding of bezwaring kan de beslaglegger dan wel worden

¹⁷ Zie ook Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 173 e.v.

¹⁸ Art. 505 lid 2 Rv (de blokkerende werking van beslag).

¹⁹ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 175.

tegenworpen wanneer de leveringsakte de eerst volgende dag dat de openbare registers geopend zijn wordt ingeschreven, volgend op de dag dat het beslag werd ingeschreven. De complicaties komen vooral voor ten gevolge van de blokkerende werking van beslag. Verderop zal dat uitvoerig behandeld worden.

In tegenstelling tot het leggen van beslag is het gevolg van een faillissement van de vervreemder dat hij daardoor beschikkingsonbevoegd wordt.²⁰ Aan de voorwaarden van artikel 3:84 BW wordt dan niet meer voldaan. Het faillissement heeft niet alleen werking vanaf het moment van inschrijving maar geldt op grond van artikel 23 Fw voor de hele dag, terugwerkend tot 0:00 uur. Zodoende wordt de overdracht waarbij het verlijden van de akte al heeft plaatsgevonden maar de inschrijving daarvan nog niet, anders dan bij executoriaal beslag geraakt door het faillissement. Immers, op het moment van inschrijving van de leveringsakte ontbreekt de beschikkingsbevoegdheid. Daarnaast komt een levering niet meer geldig tot stand wanneer:²¹

‘op de dag van de faillietverklaring nog niet alle handelingen die voor een levering door de schuldenaar nodig zijn, hebben plaatsgevonden.’

Dit geldt uitsluitend voor het opmaken van de notariële akte en inschrijving daarvan in de openbare registers.²² Wanneer wel alle handelingen op de dag van faillietverklaring reeds zijn verricht, is er een geldige levering tot stand gekomen. Dat wil nog niet zeggen dat er ook geldig is overgedragen.

Naast de mogelijkheid dat schuldeisers de overdracht frustreren, kan de vervreemder er ook zelf voor zorgen dat hij niet meer kan leveren aan de oorspronkelijke koper. Dit is het geval bij een dubbele leveringsakte.²³ De vervreemder werkt dan eerst mee aan de leveringsakte ten behoeve van koper 1 en vervolgens werkt hij ook mee aan de leveringsakte ten behoeve van koper 2 met betrekking tot de levering van dezelfde onroerende zaak. Wanneer de tweede leveringsakte eerder in de openbare registers is ingeschreven, komt de tweede levering eerder

²⁰ Art. 23 Fw.

²¹ Art. 35 lid 1 Fw.

²² Art. 3:89 BW.

²³ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 176-177.

tot stand en is koper 2 eigenaar geworden.²⁴ De tweede verkoop is mogelijk omdat ten tijde van het verlijden van de tweede leveringsakte de vervreemder nog beschikkingsbevoegd is.

Bij de levering van registergoederen kunnen zich dus een aantal complicaties voordoen die de levering kunnen bemoeilijken of niet langer mogelijk maken. Daardoor kunnen schuldeisers in een andere verhaalspositie komen. De bescherming die de Vormerkung de koper biedt, is voor overige schuldeisers een beperking van hun verhaalsmogelijkheid. In de volgende hoofdstukken zal nader worden ingegaan op de vraag wat na het leggen van beslag op een registergoed de invloed is op de paritas creditorum regel.

²⁴ Art. 3:21 lid 1 BW.

3. Beslagregelingen uit de wet

3.1 Algemeen

Wanneer een schuldenaar niet meer aan zijn (betalings)verplichting voldoet is er voor de schuldeiser de mogelijkheid om tot executie over te gaan. Deze grondslag komt voort uit artikel 3:276 BW, waar is bepaald dat een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar kan verhalen. Beslag wordt onder andere gebruikt om aan te geven op welk goed van de schuldenaar de schuldeiser zich wil gaan verhalen. In de wet staan met betrekking tot beslag een aantal verschillende vormen waarop men beslag kan leggen. Die verschillende vormen zijn nodig omdat er een verschil kan zijn in het doel van de beslaglegging en daarnaast kan het beslag op verschillende objecten worden gelegd. Verder moet ook onderscheid worden gemaakt tussen de mogelijkheid van conservatoir beslag en executoriaal beslag.

3.1.1 Executoriaal en conservatoir beslag

Beslag is conservatoir of executoriaal. Executoriaal beslag kan worden gelegd wanneer de beslaglegger beschikt over een executoriale titel en wanneer de vordering waarvoor het beslag wordt gelegd opeisbaar is. Het gevolg van het beslag is dat de eigenaar niet meer ten nadele van de beslaglegger over het goed kan beschikken en dat de beslaglegger tot executie kan overgaan. De grosse van een verleden authentieke akte en de grosse van een gewezen vonnis of een beschikking van de rechter leveren een executoriale titel op.²⁵ Wanneer een schuldeiser beschikt over het recht van parate executie heeft hij bij de executie geen executoriale titel nodig. Situaties waarbij een schuldeiser beschikt over een dergelijk recht zijn met name het pand- en hypotheekrecht.²⁶ Dit recht zorgt er voor dat de pand- of hypotheekhouder direct (zonder tussenkomst van de rechter of notaris) tot executie kan overgaan wanneer de schuldenaar niet meer aan zijn betalingsverplichting voldoet.

Wanneer men (nog) niet beschikt over een executoriale titel, is het mogelijk om conservatoir beslag te leggen op het goed dat geëxecuteerd dient te worden. Dit is een maatregel om het

²⁵ Art. 430 lid 1 Rv.

²⁶ Art. 3:248 lid 1 BW en 3:268 lid 1 BW.

goed te bewaren voor de beslaglegger.²⁷ Het gevolg van dit beslag is dat de eigenaar reeds voor het verstrekken van de executoriale titel, niet meer ten nadele van de beslaglegger over het goed kan beschikken. Dit voorkomt dus dat in de periode die men nodig heeft om een executoriale titel te verkrijgen, de schuldenaar over gaat tot verkoop van zijn goederen. Wanneer de beslaglegger een executoriale titel heeft verkregen en deze voor tenuitvoerlegging vatbaar is zal het conservatoir beslag worden omgezet in executoriaal beslag.²⁸ Daarna is het pas mogelijk om het goed te executeren.

3.1.2 Het doel van beslag

Verschillende vormen van beslag kunnen worden onderscheiden wanneer er wordt gekeken naar het doel van de beslaglegging.²⁹ Zo is het mogelijk dat de beslaglegger beslag legt op een goed om zich uit de opbrengst daarvan te verhalen, dit is verhaalsbeslag. Deze bevoegdheid komt aan schuldeisers toe op grond van artikel 3:276 BW, waarin staat dat een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar kan verhalen. Daarnaast is het ook mogelijk om beslag op een zaak te leggen om het vervolgens in de macht van de beslaglegger te brengen, dit is beslag tot afgifte. Ten derde kan als doel van beslag gelden om het goed aan de beslaglegger over te dragen, het leveringsbeslag. Tot slot kan als doel van beslag nog worden genoemd dat het dient om vervreemding en bezwaring te blokkeren. Dit laatste doel wordt altijd nagestreefd, ieder beslag heeft immers een blokkerende werking.

Beslag tot afgifte en het leveringsbeslag worden ook wel reëel beslag genoemd.³⁰ Dit geeft aan dat het de bedoeling is om het goed uiteindelijk (weer) aan de beslaglegger toe te laten komen. Bij verhaalsbeslag is dat anders, daar gaat het om een vordering die voldaan moet worden. Andere vormen van reëel beslag zijn paulianabeslag, deelgenotenbeslag en maritaal beslag.

Voor de conservatoire vorm is beslag tot afgifte van ‘artikel 3:86 goederen’ en leveringsbeslag voor alle andere goederen geregeld in artikel 730 Rv.³¹ Onder ‘artikel 3:86 goederen’ vallen alle roerende zaken die geen registergoederen zijn en order- en toonder

²⁷ Pitlo/Reehuis e.a. 2006, p. 181; Oudelaar 2000, p. 4; Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 3.

²⁸ Art. 704 lid 1 Rv; Oudelaar 2000, p. 4.

²⁹ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 4.

³⁰ Zie ook H.A. Stein 2002, p. 15.

³¹ Burgerlijke Rechtsvordering, A.I.M. van Mierlo, artikel 730, aantekening 4.

papieren.³² Conservatoir beslag tot afgifte kan dus niet worden gelegd op schepen, luchtvaartuigen en onroerende goederen, in dat geval moet er conservatoir leveringsbeslag worden gelegd.

Ook executoriaal beslag tot afgifte is op grond van artikel 491 j^o 492 Rv mogelijk op ‘artikel 3:86 goederen’. Daarnaast kan beslag tot afgifte op grond van artikel 582 Rv en artikel 584r Rv, wel in de executoriale maar niet in conservatoire vorm worden gelegd op schepen en luchtvaartuigen.³³ Executoriaal beslag tot afgifte is van belang om vertrek van het schip of luchtvaartuig te voorkomen. Lid 3 van beide artikelen verklaart artikel 492 Rv van overeenkomstige toepassing, zodat executoriaal beslag tot afgifte mogelijk is op ‘artikel 3:86 goederen’, schepen en luchtvaartuigen.

Zowel executoriaal als conservatoir is beslag tot afgifte op onroerend goed niet mogelijk. Wel is het mogelijk om conservatoir leveringsbeslag te leggen op onroerend goed, maar executoriaal leveringsbeslag is weer niet mogelijk. Een executoriale vorm van leveringsbeslag is niet nodig, omdat de tenuitvoerlegging van de levering ook kan worden verkregen door een veroordeling daarvan door een rechter. Op grond van artikel 3:296 lid 1 BW kan de rechter de verkoper namelijk veroordelen de overeenkomst na te komen.³⁴ Wanneer voor de rechtshandeling een akte vereist is, kan de rechter op grond van artikel 3:300 lid 1 BW bepalen dat hij voor de tenuitvoerlegging een vertegenwoordiger zal aanwijzen. Het is ook mogelijk dat de rechter op grond van artikel 3:300 lid 2 BW bepaald dat zijn uitspraak in de plaats van de akte of een deel daarvan zal treden. Langs deze weg is het dus mogelijk om de levering van een zaak waarvoor een akte vereist is, bij een verkoper die niet wil meewerken, af te dwingen. Artikel 3:300 BW maakt een executoriaal leveringsbeslag op registergoederen overbodig.

Op onroerend goed wordt een conservatoir leveringsbeslag onder andere gelegd wanneer de verkoper het goed nog niet heeft geleverd, maar wel het goed voor een tweede keer aan een andere koper heeft verkocht. Wanneer er door beide kopers geen gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om de koopakte in de openbare registers in te schrijven en er nog niet geleverd is, kan de eerste koper conservatoir beslag leggen op het goed om daar vervolgens aanspraak

³² Burgerlijke Rechtsvordering, A.I.M. van Mierlo, artikel 730, aantekening 1.

³³ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 4.

³⁴ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 6.

op te maken.³⁵ Op deze manier zorgt de eerste koper er voor dat het goed voor hem bewaard blijft en derhalve de verkoper ten opzichte van de tweede koper beperkt wordt over het goed te beschikken.³⁶ Wanneer de verkoper weigert de onroerende zaak aan de eerste koper te leveren, kan deze koper via artikel 3:296 lid 1 BW j^o artikel 3:300 BW de zaak toch nog geleverd krijgen.

Paulianabeslag is een andere vorm van beslag dat ook in een andere situatie wordt gelegd. Een schuldeiser kan door het verrichten van een rechtshandeling door de schuldenaar ernstig worden benadeeld in zijn verhaalsmogelijkheid. Daartegen kan een schuldeiser opkomen op grond van artikel 3:45 BW, de actio Pauliana. De rechtshandeling kan dan worden vernietigd zodat het goed weer in het vermogen van de schuldenaar valt en derhalve door diens schuldeisers kan worden uitgewonnen.

Het paulianabeslag dat geregeld is in artikel 737 Rv, kan worden ingezet om te voorkomen dat degene die van de schuldenaar verkreeg voor de vernietiging van de rechtshandeling het goed rechtsgeldig kan leveren aan een volgende verkrijger. Dat is mogelijk omdat voor de vernietiging de verkrijger beschikkingsbevoegd is. Het paulianabeslag zorgt er voor dat de blokkerende werking intreedt, zodat een eventuele overdracht niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen. Daarnaast is ook het doel van dit beslag dat het goed wordt afgegeven door de derde-verkrijger aan de schuldenaar.³⁷ Wanneer de rechtshandeling is vernietigd gaat het paulianabeslag over in een conservatoir of een executoriaal beslag tot verhaal van de vordering van de beslaglegger.³⁸

Wanneer er sprake is van een gemeenschap, kan een schuldeiser van één van de deelgenoten beslag leggen op een goed dat aan de gemeenschap toebehoort. Dit beslag wordt deelgenotenbeslag genoemd en is geregeld in artikel 733 Rv. Het beslag kan worden gelegd wanneer de beslaglegger verdeling van de gemeenschap kan vorderen en wanneer het goed aan de beslaglegger of aan dienst schuldenaar dient te worden toegedeeld. Wanneer het goed aan de andere deelgenoot wordt toegedeeld, vervalt het beslag.³⁹

³⁵ Art. 730 Rv.

³⁶ Art. 505 lid 2 Rv.

³⁷ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 5.

³⁸ Art. 737 lid 2 Rv.

³⁹ Art. 733 lid 2 Rv.

Maritaal beslag is een bijzondere vorm van deelgenotenbeslag. Dit beslag kan worden gelegd op goederen die toebehoren aan de gemeenschap van goederen, ontstaan uit een huwelijk of een geregistreerd partnerschap.⁴⁰ Uitsluitend de deelgenoten zelf kunnen beslag leggen op de goederen. Het doel van dit beslag is om te voorkomen dat de goederen door de andere deelgenoot worden vervreemd. Op grond van artikel 768 lid 3 Rv dient er dan ook een gegronde vrees voor verduistering van de goederen te bestaan.

Uit het voorgaande volgt dat het belangrijk is om onderscheid te maken naar het doel waar het beslag voor dient. Afhankelijk van onder andere het doel komt men dus steeds bij de vorm van beslag uit dat nodig is om op een bepaald goed te leggen.

3.1.3 Waar kan beslag op worden gelegd?

Zoals hiervoor al wel naar voren is gekomen is er verschil in objecten waar beslag op kan worden gelegd. Dit laatste onderscheid leidt ook weer tot verschillende vormen van beslag. Zo kan er onderscheidt worden gemaakt tussen beslag op roerende en onroerende zaken, beslag op aandelen en effecten en beslag op vorderingen.

Voor al van deze vormen is er een conservatoire en executoriale mogelijkheid om beslag te leggen. De meest belangrijke vorm waar hier op ingegaan zal worden is het beslag op onroerende zaken. De executoriale vorm staat in artikel 502 e.v. Rv en de conservatoire vorm in artikel 725 e.v. Rv.

Teboekstaande schepen en luchtvaartuigen zijn roerende zaken die tevens registergoederen zijn. Beslag op schepen en luchtvaartuigen valt niet onder het beslag op roerende zaken. Daarvoor zijn aparte artikelen in de wet opgenomen. Voor schepen is conservatoir beslag geregeld in artikel 728 e.v. Rv en de executoriale vorm staat in artikel 562a e.v. Rv. Beslag op luchtvaartuigen staat voor de conservatoire vorm in artikel 729 e.v. Rv en voor de executoriale vorm in artikel 584a e.v. Rv.

Waar ik ook op in zal gaan is beslag op een vordering. Dit wordt ook wel derdenbeslag genoemd. Een schuldenaar van de beslaglegger heeft namelijk een vordering op een derde. Op

⁴⁰ Art. 768 lid 1 Rv.

deze vordering wordt door de schuldeiser van de schuldenaar beslag gelegd. Het beslag kan leiden tot verhaal of tot levering van de vordering. Wanneer het een geldvordering betreft zal de schuldeiser deze vordering in plaats van de schuldenaar kunnen innen. De conservatoire vorm is geregeld in artikel 718 e.v. Rv en de executoriale vorm staat in artikel 475 e.v. Rv. De term derdenbeslag is niet alleen gewijd aan (geld) vorderingen. Deze term kan ook betrekking hebben op een roerende zaak die zich onder een derde bevindt en aan de schuldenaar toebehoort. Roerende zaken die tevens registergoederen zijn, worden hiervan uitgesloten.⁴¹

Het is ook mogelijk om op de vordering tot levering van een onroerende zaak die de schuldenaar van de beslaglegger op de derde heeft, derdenbeslag te leggen.⁴² Het gaat dan dus niet om beslag op de onroerende zaak zelf. Daarvoor is op grond van artikel 475a lid 3 Rv een uitdrukkelijke beschrijving in het beslagexploot vereist.

Ook derdenbeslag heeft tot gevolg dat een vervreemding, bewaring, afstand of onderbewindstelling dat na het beslag tot stand is gekomen niet aan de beslaglegger kan worden tegen geworpen. Daarnaast kunnen ook betalingen en afgiften die in weerwil van het beslag worden gedaan niet aan de beslaglegger worden tegengeworpen.⁴³ Dit houdt in dat de derde-beslagene na een dergelijk beslag de geldvordering niet meer aan zijn schuldeiser moet voldoen, om te voorkomen dat hij voor een tweede keer aan de beslaglegger moet betalen. In hoofdstuk vijf zal hier nader op worden ingegaan.

Twee vormen van derdenbeslag die in het notariaat veel stof hebben doen opwaaien zijn beslag op de koopsom onder de notaris en beslag op de koopsom onder de koper van de onroerende zaak. Deze beslagen zijn mogelijk omdat de notaris, respectievelijk de koper een som geld houdt die bestemd is voor de verkoper na overdracht. De schuldeiser van de verkoper wil op deze geldsom aanspraak maken, zodat zijn vordering wordt voldaan. Deze vormen van derdenbeslag kunnen door schuldeisers worden gebruikt wanneer de koop reeds in de openbare registers is ingeschreven of wanneer de levering al heeft plaatsgevonden en de koopsom nog niet aan de verkoper is voldaan.

⁴¹ Art. 475 lid 1 Rv.

⁴² Burgerlijke Rechtsvordering, A.I.M. van Mierlo, artikel 475a, aantekening 1.

⁴³ Art. 475h lid 1 Rv.

Als er beslag op een zaak moet worden gelegd is het dus van belang om vooraf vast te stellen waarop beslag wordt gelegd, welk doel het beslag heeft en of er in een conservatoire of een executoriale vorm beslag nodig is. Wanneer dat vaststaat kan er aan de hand van die gegevens worden bepaald welke vorm van beslag op die zaak moet worden gelegd en welke bepalingen uit de wet van toepassing zijn. In het vervolg zal ik voornamelijk ingaan op beslag op registergoederen en beslag op geldvorderingen die zich onder derden bevinden.

3.2 Bescherming van de koper

Artikel 505 Rv is een belangrijk artikel voor het geval er executoriaal beslag op een onroerende zaak wordt gelegd. In hoofdstuk twee was ik al kort op artikel 505 Rv ingegaan. In deze paragraaf zal ik het Baarns beslag arrest en lid 3 van dat artikel behandelen. In de volgende paragraaf zal lid 2 aan de orde komen, te weten de blokkerende werking van beslag op onroerend goed.

Artikel 505 lid 3 Rv is ontstaan na een complicatie die is opgetreden toen een notaris de koopsom had uitgekeerd aan de verkoper terwijl de notariële akte nog niet in de openbare registers was ingeschreven en er voor die inschrijving beslag werd gelegd op de onroerende zaak. Deze complicatie deed zich voor in het Baarns beslag arrest.⁴⁴ In dit arrest ging het om een notaris die op 10 augustus 1977 rond 10:00 uur de leveringsakte passeerde. Vervolgens betaalde de notaris omstreeks 11:00 uur die dag een gedeelte van de koopsom aan de hypotheekhouder, zodat het hypotheekrecht zou vervallen. Het resterende deel van de koopsom maakte de notaris over aan de verkoper. Op 11 augustus 1977 werd de leveringsakte in de openbare registers ingeschreven. Diezelfde dag komt de notaris er achter dat op 10 augustus 1977 rond 14:30 uur beslag op de woning was gelegd.

In dit arrest ging het om de vraag of de notaris aansprakelijk was voor de schade die de koper heeft geleden na het verkrijgen van de woning waar nog een beslag op rustte. Het oordeel van de Hoge Raad was dat de notaris wanprestatie pleegde jegens de koper. De schade die de koper geleden heeft moest door de notaris worden vergoed. De motivering van het hof die de Hoge Raad in stand hield was dat door het restant van de koopsom voor de overdracht aan de verkoper uit te keren, er een risico werd gecreëerd dat tussen het passeren van de

⁴⁴ HR 30 januari 1981, *NJ* 1982, 56 (Baarns beslag; m.nt. W.M. Kleijn).

leveringsakte en inschrijving daarvan in de openbare registers beslag op de woning kon worden gelegd. De notaris had daarom de betaling aan de verkoper pas mogen verrichten nadat de leveringsakte in de registers was ingeschreven en zeker was dat de verkoper het goed onbezwaard had geleverd.⁴⁵ Uit deze omstandigheid blijkt ook dat het tijdstip van verlijden van de notariële akte van belang kan zijn en dat daarom de notaris zeer oplettend moet zijn dat onderaan de akte op de minuut nauwkeurig dit tijdstip wordt vermeld.

Artikel 505 lid 3 Rv zorgt er sinds 1992 voor dat het moment van bescherming van de koper en de beperkt gerechtigde naar voren wordt geschoven. Wanneer na het verlijden van de akte van vervreemding of bezwaring, maar voor de inschrijving desondanks beslag wordt gelegd, kan deze vervreemding of bezwaring tegen de beslaglegger worden ingeroepen. Voorwaarde is wel dat, nadat het beslag in de registers is opgenomen, de eerst volgende dag dat de registers geopend zijn de leverings- of hypotheekakte in de openbare registers moet worden ingeschreven. De wetgever stelt hier dus een hoger belang aan de vervreemding en bezwaring van een onroerende zaak, dan aan het beslag op die zaak.

Door artikel 505 lid 3 Rv is de kans kleiner dat net als in het Baarns beslag arrest een onroerende zaak bezwaard met een beslag wordt geleverd. De leveringsakte was immers eerder door de notaris gepasseerd dan dat er beslag werd gelegd op de woning. Ook werd de leveringsakte de eerstvolgende dag nadat beslag op de woning was gelegd in de registers ingeschreven. Artikel 505 lid 3 Rv zou tegenwoordig in deze casus van toepassing zijn, zodat het beslag niet tegen de koper zou kunnen worden ingeroepen.

Vroeger bestond nog wel art 505 lid 5 Rv. Dit vijfde lid komt volgens de Hoge Raad in essentie overeen met het huidige lid 3, zij het dat volgens lid 5 de transportakte op dezelfde dag als het beslag moest worden ingeschreven. De Hoge Raad oordeelde hieromtrent:⁴⁶

‘Daarbij verdient nog opmerking dat de tijd, gedurende welke de doorbetaling behoeft te worden opgehouden, in beginsel kan worden bekort door de transportakte niet over de post aan de bewaarder der openbare registers aan te bieden, maar deze op andere wijze nog op dezelfde dag aan die bewaarder te doen bezorgen. Uit art. 505 vijfde lid

⁴⁵ HR 30 januari 1981, *NJ* 1982, 56, r.o. 11 en 12 (Baarns beslag; m.nt. W.M. Kleijn).

⁴⁶ HR 30 januari 1981, *NJ* 1982, 56, r.o. 3 (Baarns beslag; m.nt. W.M. Kleijn).

Rv vloeit voort dat, indien dit laatste hier was geschied, het op die dag na het verlijden van de akte ingeschreven beslag geen doel zou hebben getroffen.’

Op de bescherming die de koper ontleende aan het toen nog geldende vijfde lid, kon in dit geval geen beroep worden gedaan omdat de transportakte een dag na de inschrijving van het beslag aan de bewaarder werd aangeboden. In het huidige derde lid is die bescherming verruimd en een beroep daarop dus wel mogelijk.

Een ander gevolg van het Baarns beslag arrest is dat de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie een beleidsregel heeft opgesteld die duidelijk aangeeft hoe een notaris voortaan moet handelen met betrekking tot het uitbetalen van gelden:⁴⁷

‘Bij levering van een registergoed en vestiging van een beperkt recht daarop dient de notaris te wachten met het uitbetalen van gelden die in dat verband in zijn handen zijn gestort, totdat uit de narecherche in de openbare registers is gebleken dat er geen eerdere ingeschreven beslagen, hypotheken, leveringen of inschrijvingen als bedoeld in artikel 7:3 BW (de Vormerkung) aan de transactie in de weg kunnen staan.’

Tegenwoordig is ook in de wet opgenomen dat de koopsom ten tijde van het ondertekenen van de notariële leveringsakte uit de macht van de koper moet zijn en dat dit bedrag pas hoeft te worden uitgekeerd aan de verkoper na inschrijving van de akte in de openbare registers.⁴⁸ Deze regeling geeft de notaris dus de bevoegdheid om de koopsom zo lang als nodig is onder zich te houden.

De tijd staat echter niet stil. Zo is het ook mogelijk om akten via elektronische weg aan de bewaarder van de registers aan te bieden. Daardoor zullen dergelijke incidenten nog minder vaak voorkomen, omdat de tijd tussen passeren van de akte en inschrijving daarvan aanzienlijk is beperkt. Het is echter niet uitgesloten dat na het passeren van de akte, maar voor de inschrijving daarvan beslag op het goed wordt gelegd. Daarom verdient het nog steeds aanbeveling om de koopsom pas uit te keren wanneer uit de narecherche is gebleken dat de levering aan de koper vrij van hypotheken en beslagen heeft plaats gevonden.⁴⁹

⁴⁷ Notariaat Magazine nummer 12, december 2007.

⁴⁸ Art. 7:26 lid 3 BW.

⁴⁹ Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 7.

Het Baarns beslag arrest is dus voor het beslagrecht en het notariaat een belangrijk arrest. Door dit arrest is de bescherming van de koper verruimd, zijn nadien wetsartikelen toegevoegd en aangepast en is de taak en verantwoordelijkheid van de notaris duidelijker geworden.

3.3 De blokkerende werking van beslag

Beslag heeft naast de mogelijkheid om een goed uit te winnen of geleverd te krijgen nog een andere werking, het blokkeert de beschikkingsmacht van de beslagene. In een aantal artikelen staat steeds in dezelfde bewoordingen de blokkerende werking van beslag vermeld.⁵⁰ De blokkerende werking houdt in dat een rechtshandeling waar het blokkeringseffect zich tegen verzet en tot stand gekomen na de beslaglegging, niet aan de beslaglegger kan worden tegengeworpen.

De rechtshandelingen die bedoeld worden bij onroerende zaken zijn vervreemding, bezwaring, onderbewindstelling, verhuring en verpachting. Met deze rechtshandelingen wordt niet de obligatoire handeling bedoeld maar de uitvoeringshandeling. Daartegen kan de beslaglegger op een later tijdstip optreden. De blokkering begint te werken op het moment dat het beslag in de openbare registers wordt ingeschreven. Uitsluitend de beslaglegger kan tegen de rechtshandeling opkomen.

Wanneer bijvoorbeeld een onroerende zaak wordt vervreemd nadat beslag op de zaak is gelegd gaat de eigendom wel over. Dit eigendomsrecht kan echter niet tegen de beslaglegger worden ingeroepen zodat hij de zaak kan uitwinnen alsof het nog aan zijn debiteur toebehoorde. Als in plaats van de vervreemding een hypotheek op de zaak wordt gevestigd, zal de vordering van de hypotheekhouder bij de verdeling van de executieopbrengst na die van de beslaglegger komen.⁵¹

Hoewel deze regeling op het eerste gezicht niet al te ingewikkeld is, bestaat er in de literatuur al lange tijd onenigheid over de werking en gevolgen van de blokkerende werking. De vraag rijst wat bedoeld wordt met de woorden dat bepaalde rechtshandelingen ‘niet tegen de

⁵⁰ Roerende zaken art. 453a (712) Rv; aandelen art. 474e (715) Rv; derdenbeslag art. 475h (720) Rv; onroerende zaken art. 505 (726) Rv; schepen art. 566 (728a) Rv en luchtvaartuigen art. 584e (729) Rv.

⁵¹ HR 13 mei 1988, NJ 1988, 748 (Banque de Suez/Bijkerk).

beslaglegger kunnen worden ingeroepen'. Zo wordt er onder andere door Bartels en Heyman betoogd dat de blokkerende werking van beslag zich op vergelijkbare wijze gedraagt als een beperkt zakelijk recht.⁵² Door onder meer Oudelaar en P.A. Stein wordt betoogd dat beslag relatieve beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene tot gevolg heeft.⁵³ Daarnaast wordt door Mijnsen, van Mierlo en H. Stein betoogd dat beslag geen van de hiervoor aangegeven gevolgen heeft. Zij vergelijken de blokkerende werking met een figuur uit het Franse recht, de *inopposabilité*.⁵⁴

De beperkte zakelijke werking die verdedigd wordt door Bartels en Heyman houdt in dat bij vervreemding van de beslagen zaak dit beslag zaaksgevolg heeft en dus mee over gaat naar de nieuwe eigenaar. Wordt een zaak waar beslag op rust bezwaard met een beperkt recht, dan verkrijgt dit beslag prioriteit. Deze prioriteit geldt niet tegenover latere schuldeisers.

Oudelaar beschrijft de relatieve beschikkingsonbevoegdheid, veroorzaakt door de blokkerende werking van beslag als volgt:⁵⁵

‘de desbetreffende rechtshandelingen van de geëxecuteerde kunnen niet tegen de beslaglegger worden ingeroepen. Voor het overige staat het beslag niet in de weg aan de rechtsgeldigheid van die handelingen.’

Dit houdt in dat door het beslag, de verkrijger na vervreemding van de beslagen zaak eigenaar geworden is ten opzichte van een ieder, behalve ten opzichte van de beslaglegger. Voor de beslaglegger geldt immers dat de beslagene nog eigenaar is.

Door Bartels en Heyman is ook opgemerkt dat er gekozen moet worden tussen de relatieve beschikkingsonbevoegdheid en zaaksgevolg, omdat deze elkaar uitsluiten.⁵⁶ Deze opmerking is niet vreemd omdat vanuit de positie van de beslaglegger gezien voor toepassing van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid geen en bij zaaksgevolg wel een vermogensverschuiving plaatsvindt.

⁵² Bartels & Heyman 1998, p. 210.

⁵³ Oudelaar 2000, p. 111; Stein 2009, p. 362.

⁵⁴ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 13-14; H. Stein 2002, p. 74.

⁵⁵ Oudelaar 2000, p. 111.

⁵⁶ Bartels & Heyman 1998, p. 193.

De argumenten die P.A. Stein naar voren brengt om de blokkerende werking van beslag niet te beschouwen als een beperkt recht is dat ten eerste een beperkt recht ontstaat door een tweezijdige rechtshandeling en beslag door een eenzijdige daad van de beslaglegger. Ten tweede geeft hij als argument dat beslag in tegenstelling tot een beperkt recht geen voorrang schept.⁵⁷ Stein heeft hier volkomen gelijk in. Daarom is het ook van belang om beslag niet als een beperkt recht te behandelen maar als een recht waarbij de blokkerende werking gelijkenis vertoont met een beperkt recht.

Volgens Mijnsen en van Mierlo die een vergelijking maken met de *inopposabilité* moet bij de interpretatie van artikel 505 lid 2 van het volgende worden uitgegaan:⁵⁸

‘Als consequentie van de genoemde bepalingen kan enerzijds de beslaglegger, ondanks de vervreemding, het beslag vervolgen en dus het beslagen goed volgens de regels van het executierecht verkopen en vervreemden. Anderzijds wordt degene aan wie het goed is overgedragen volledig rechthebbende na opheffing of vervallen van het beslag.’

Als voorbeeld geven ze het Baarns beslag arrest, waarbij het beslag op het overgedragen goed bleef rusten. Dit beslag komt te vervallen wanneer de verkrijger de vordering van de beslaglegger voldoet. De verkrijger eiste daarna schadevergoeding van de notaris. Volgens Mijnsen en van Mierlo heeft beslag niet tot gevolg dat één van de vereisten van een geldige vervreemding of bezwaring ontbreekt. De beslagene wordt door het beslag dus niet beschikkingsonbevoegd en beslag heeft ook geen zakelijke werking. Het gevolg van beslag is volgens hen wel dat de leverings- of vestigingshandeling een beperkt rechtsgevolg heeft. Dat wil zeggen dat die leverings- of vestigingshandeling wel tot overdracht of bezwaring van het goed leidt, maar dat de levering of bezwaring niet tegen de beslaglegger werkt zolang het beslag op het goed niet is opgeheven of vervallen.⁵⁹

De leveringshandeling is voor een ieder geldig behalve voor de beslaglegger, ten opzichte van hem is de levering pas geldig wanneer het beslag is opgeheven of vervallen. Mijns inziens is het vreemd en onjuist om in de openbare registers een verkrijger op te nemen terwijl de

⁵⁷ Stein 2009, p. 362.

⁵⁸ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 14.

⁵⁹ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 13-14; Struiksma e.a. 2003, p. 165-166.

volledige eigendom wordt overgedragen, omdat dit niet strookt met het doel dat deze registers hebben te weten: kenbaarheid, betrouwbaarheid en waar derden op kunnen vertrouwen. Het moet kenbaar zijn wie volledig rechthebbende van een zaak is en dit moet niet afhangen van het opheffen of vervallen van een beslag. De registers moeten een betrouwbaar beeld geven waarop derden kunnen vertrouwen. Voor de notaris zou dit betekenen dat hij mee zou kunnen werken aan de overdracht van een registergoed met een beperkt rechtsgevolg.

Vroeger stond in artikel 505 lid 4 Rv duidelijk dat de beslagene de zaak niet mocht vervreemden. Tegenwoordig is in artikel 505 lid 2 Rv opgenomen dat een vervreemding niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen. Of dit betekent dat de beslagene over het goed mag beschikken of niet is ook aan de Hoge Raad voorgelegd. In twee arresten heeft de Hoge Raad geoordeeld dat:⁶⁰

‘Een beslag als het onderhavige leidt niet tot beschikkingsonbevoegdheid van degene ten last van wie dat beslag is gelegd, en staat dus ook niet in de weg aan overdracht van de beslagen zaak aan een derde.’

In het arrest *Ontvanger/De Jong* vervolgt de Hoge Raad zijn oordeel dat onder een vervreemding tot stand gekomen na een beslaglegging die niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen moet worden verstaan:⁶¹

‘dat de beslaglegger bevoegd blijft zijn door de inbeslagneming ingeleide uitoefening van zijn recht zich op de in beslag genomen zaak te verhalen voort te zetten, ook al maakt die zaak geen deel meer uit van het vermogen van de schuldenaar.’

Hieruit blijkt dat de Hoge Raad heeft geoordeeld dat na beslag de beslagene niet beschikkingsonbevoegd wordt en dat het goed na overdracht niet meer tot het vermogen van de beslagene behoort. Dat wil dus zeggen dat de leer van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid door de Hoge Raad wordt afgewezen, omdat de beslagene beschikkingsbevoegd blijft en de zaak behoort ook vanuit de positie van de beslaglegger niet toe aan de beslagene.

⁶⁰ HR 5 september 2008, *NJ* 2009, 154, r.o. 3.3.2 (Forward Business Parks; m.nt. A. Stenekker); HR 20 februari 2009, *NJ* 2009, 376, r.o. 3.4 (Ontvanger/De Jong; m.nt. C. Rijkenberg).

⁶¹ HR 20 februari 2009, *NJ* 2009, 376, r.o. 3.4 (Ontvanger/De Jong; m.nt. C. Rijkenberg).

Doordat de zaak jegens een ieder in het vermogen van de verkrijger valt werkt de levering ook tegen de beslaglegger wanneer het beslag niet wordt opgeheven of komt te vervallen, zodat de blokkerende werking van beslag ook niet vergeleken kan worden met de inopposabilité.

Mijns inziens is de constructie die na beslag ontstaat bij het toekennen van relatieve beschikkingsonbevoegdheid aan de beslagene merkwaardig, omdat bij een vervreemding van de zaak de verkrijger eigenaar wordt tegenover een ieder behalve ten opzichte van de beslaglegger. Ten aanzien van hem is de beslagene eigenaar gebleven. De verkrijger van de beslagen zaak zal dus ook niet zijn meest omvattende recht tegenover een ieder kunnen uitoefenen. Ook bij een vergelijking met de inopposabilité ontstaat zo'n merkwaardige constructie. Wanneer er bij een vervreemding of bezwaring aan beslag een zelfde soort werking als aan een beperkt recht wordt gegeven ontstaat er niet zo'n vreemde constructie, het beslag gaat mee over en geldt wél ten opzichte van een ieder.

Dat bij de bezwaring van een registergoed prioriteit toe komt aan beslag dat een zakelijke werking heeft, is mijns inziens niet vreemd. Dit beslag moet immers in de openbare registers worden ingeschreven.⁶² Het gevolg dat de preferentie die voortvloeit uit de blokkerende werking van beslag wel tegen latere eigenaar en beperkt gerechtigde kan worden ingeroepen is dan ook gerechtvaardigd, omdat deze na raadpleging van de registers bekend zijn met het beslag op de zaak. Zij kunnen zich niet beroepen op de bescherming van artikel 3:23 BW. Wanneer de preferentie ook tegen een latere schuldeiser van de beslagene ingeroepen zou kunnen worden, zou dat strijd opleveren met de paritas creditorum regel. Alle crediteuren die een gelijke rang hebben, moeten immers naar evenredigheid van ieders vordering worden voldaan. Dit is dan ook de reden dat prioriteit bij beslag met een zakelijke werking wel geldt tegenover een latere eigenaar en beperkt gerechtigde, maar niet tegen een latere schuldeiser kan worden ingeroepen.

Met Bartels en Heyman ben ik het dan ook eens dat de blokkerende werking van beslag zich op vergelijkbare wijze gedraagt als een beperkt zakelijk recht en bij een vervreemding de zaak dus volgt. Zoals blijkt uit de arresten van de Hoge Raad lijkt ook hij aan de blokkerende werking van beslag zaaksgevolg toe te kennen.

⁶² Art. 3:17 lid 1 sub g BW.

De gevolgen van beslag die door deze auteurs worden beschreven hebben ook weer hun uitwerking op een latere vervreemding, bezwaring of het voldoen van een vordering in weerwil van beslag wanneer de beslagene failliet wordt verklaart. Op deze gevolgen zal ik in de volgende twee hoofdstukken ingaan.

4. Het faillissement van de beslagene en/of de derde verkrijger na beslaglegging

4.1 Algemeen

In beginsel heeft faillissement tot gevolg dat alle beslagen op een goed komen te vervallen.⁶³ Het gevolg hiervan is dat de beslaglegger het goed waar beslag op rust niet meer kan executeren. Ook de schuldenaar kan op grond van artikel 23 Fw na faillietverklaring niet meer over het goed beschikken. Het verlies van beschikkingsbevoegdheid werkt terug tot 0:00 uur op de dag van faillietverklaring. De levering kan ook niet meer geldig tot stand komen wanneer nog niet alle handelingen zijn verricht.⁶⁴ Wanneer het goed niet wordt vervreemd maar wordt bezwaard geldt op grond van artikel 57 lid 1 Fw dat de hypotheekhouder zijn recht kan uitoefenen alsof er geen faillissement was. De vraag die hier gesteld kan worden is hoe deze regel zich verhoudt met een beslag dat vóór het hypotheekrecht op het goed is gelegd.

In dit hoofdstuk zal ik nader ingaan op de gevolgen van beslag waarna de schuldenaar, de derde verkrijger en wanneer deze beiden failliet worden verklaard. Als eerste ga ik in op de gevolgen van een overdracht in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement. Vervolgens zal ik ingaan op de gevolgen van een bezwaring in weerwil van beslag, dat ook door een faillissement wordt gevolgd. Aan de hand van de drie verschillende opvattingen die in het vorige hoofdstuk aan de orde kwamen met betrekking tot de blokkerende werking van beslag zal ik oordelen welke opvatting het minst van invloed is op de paritas creditorum regel.

4.2 Overdracht in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement

Voor de goede orde vermeld ik eerst dat het in deze paragraaf steeds gaat om een goed waar beslag op is gelegd, dit goed wordt vervolgens vervreemd en daarna wordt de beslagene, de derde verkrijger of beiden failliet verklaard.

Wanneer de zaaksgevolg theorie wordt toegepast bij een vervreemding in weerwil van beslag dat gevolgd wordt door een faillissement van de beslagene, houdt dat in dat het beslag de zaak

⁶³ Art. 33 lid 2 Fw; zie ook: Faber e.a. 2009, p. 476.

⁶⁴ Art. 35 lid 1 Fw.

volgt. Door de vervreemding gaat het beslag op de derde verkrijger mee over zodat de beslaglegger zich nog steeds op de beslagen zaak kan verhalen.⁶⁵ Deze redenering heeft wel tot gevolg dat de beslaglegger in strijd met artikel 3:276 BW zich kan verhalen op een goed dat niet aan zijn schuldenaar toebehoort.⁶⁶ Zeker bij registergoederen lijkt mij dat niet problematisch omdat voor deze goederen geldt dat beslagen in de openbare registers worden ingeschreven, zodat een derde verkrijger bij raadpleging daarvan op de hoogte had kunnen zijn van het beslag dat op het goed rustte. Door de vervreemding ontstaat er voor de beslaglegger het voordeel dat de zaak niet meer kan worden uitgewonnen door de overige schuldeisers van de beslagene. De zaak is immers gaan toebehoren aan het vermogen van de derde verkrijger. Dit voordeel is kleiner wanneer meerdere schuldeisers van de beslagene niet verzuimd zouden hebben om op het goed tijdig beslag te leggen.⁶⁷

Doordat het goed door de overdracht is gaan toebehoren aan het vermogen van de derde verkrijger heeft dat ook gevolgen voor de beslaglegger wanneer deze derde failliet wordt verklaard. Het beslag op het goed is mee overgegaan, maar door het faillissement komt het beslag op grond van artikel 33 lid 2 Fw te vervallen. In het arrest *Banque de Suez/Bijkerk* is door de Hoge Raad bepaald dat bij een faillissement niet alle gevolgen van beslag door artikel 33 lid 2 Fw komen te vervallen.⁶⁸ De Hoge Raad heeft dit oordeel in het arrest *Ontvanger/de Jong* in stand gehouden en oordeelde daar als volgt:⁶⁹

‘De beslaglegger kan, ook al is de gefailleerde niet zijn schuldenaar, in het faillissement opkomen voor zijn vordering uitsluitend om daarin naar de hem toekomende rang te worden erkend als bevoorrecht op de opbrengst van de zaak. Dit brengt mee dat de beslaglegger, nadat de curator de zaak te gelde heeft gemaakt, geen aanspraak heeft op afzonderlijke uitkering van de opbrengst of verdeling daarvan op de voet van art. 481 e.v., maar het hem toekomende langs de weg van de uitdelingslijst zal ontvangen.’

⁶⁵ HR 20 februari 2009, *NJ* 2009, 376, r.o. 3.4 (*Ontvanger/De Jong*; m.nt. C. Rijkenberg).

⁶⁶ Bartels & Heyman 1998, p. 208.

⁶⁷ HR 21 juli 1944, *NJ* 1944/45, 576, p. 819 (*Landbouwersbank/Ringel*).

⁶⁸ HR 13 mei 1988, *NJ* 1988, 748 (*Banque de Suez/Bijkerk*).

⁶⁹ HR 20 februari 2009, *NJ* 2009, 376, r.o. 3.5 (*Ontvanger/De Jong*; m.nt. C. Rijkenberg).

Westrik geeft in zijn betoog aan dat er drie mogelijkheden zijn om dit oordeel te interpreteren.⁷⁰ Als eerste kan zoals door Bartels en Heyman is betoogd de beslaglegger gelijk worden gesteld met de crediteuren van de derde verkrijger.⁷¹ Een tweede mogelijkheid is volgens Westrik dat de beslaglegger alleen aanspraak kan maken op een deel van de opbrengst van het goed waar hij beslag op heeft gelegd, dit standpunt wordt verdedigd door Rijkenberg.⁷² Als laatste geeft Westrik de mogelijkheid zoals verdedigd wordt door Van den Heuvel, om de beslaglegger als eerste en volledig zijn vordering te voldoen. De beslaglegger krijgt hier een bevoorrechte positie ten opzichte van de overige schuldeisers.⁷³

Mijns inziens is de tweede mogelijkheid de beste omdat dit het meest strookt met de bedoeling van het beslag wanneer van zaaksgevolg wordt uitgegaan. Het beslag rust immers alleen op de zaak en niet op de gehele boedel van de derde verkrijger. De beslaglegger zal een tekort verder moeten verhalen bij zijn oorspronkelijke schuldenaar.⁷⁴ Een eventueel overschot valt in de faillissementsboedel van de derde verkrijger, omdat het goed aan hem is overgedragen.

Als tweede reden wil ik aangeven dat de tweede mogelijkheid van Westrik niet strijdig is met de paritas creditorum regel, zodat schuldeisers met een gelijke rang zich naar evenredigheid op het goed kunnen verhalen. In de eerste en de derde mogelijkheid krijgt de beslaglegger wel een verbeterde positie. Zo is bij de eerste mogelijkheid dat alle crediteuren gelijk zijn, maar de beslaglegger heeft mijns inziens geen aanspraak op het overige vermogen van de derde verkrijger. Hij heeft dus geen gelijk recht en moet dan ook niet naar evenredigheid worden voldaan. De derde mogelijkheid geeft de beslaglegger ook een te ruime verhaalsmogelijkheid, omdat hij als eerste zijn vordering voldaan krijgt en de overige crediteuren het nakijken hebben. Dit zou een beslaglegger dus voorrang verlenen ten opzichte van de overige crediteuren die ten opzichte van hem een gelijke rang hebben.

Wanneer zowel de beslagene als de derde verkrijger na de overdracht failliet worden verklaard, moet bij hantering van de zaaksgevolg theorie de uitwerking van het faillissement

⁷⁰ Westrik 2010, p. 56.

⁷¹ Bartels & Heyman 1998, p. 208.

⁷² Faber e.a. 2009, p. 525.

⁷³ Van den Heuvel 2009, p. 669.

⁷⁴ Van den Heuvel 2009, p. 671.

van de derde verkrijger zoals hierboven weergegeven worden gehanteerd, omdat het goed zich nu in het vermogen van deze derde bevindt.

Als de relatieve beschikkingsonbevoegdheid wordt toegepast bij een vervreemding in weerwil van beslag waarna de beslagene failliet, dan heeft dat gevolgen voor de beslaglegger. Ondanks de vervreemding van de zaak heeft de blokkerende werking van beslag namelijk tot gevolg dat het goed ten opzichte van de beslaglegger zich nog in het vermogen van de beslagene bevindt. Het beslag dat op de zaak rust komt dan op grond van artikel 33 lid 2 Fw te vervallen.⁷⁵ Hierbij moet wel worden opgemerkt dat bij een faillissement niet elk rechtsgevolg van het beslag door artikel 33 lid 2 Fw komt te vervallen.⁷⁶ Dit heeft dan weer tot gevolg dat de faillissementscurator de zaak waarop het beslag rust ten behoeve van alle schuldeisers van de beslagene te gelde zou kunnen maken.⁷⁷

Deze gevolgen zijn mijns inziens merkwaardig, omdat het goed ten opzichte van een ieder is overgedragen behalve ten opzichte van de beslaglegger. In beginsel kan alleen de beslaglegger tegen de overdracht opkomen. Door het faillissement vervalt deze bevoegdheid. De faillissementscurator kan de gevolgen van het beslag invoeren, zodat de zaak ook ten opzichte van hem niet is overgedragen aan de derde verkrijger maar nog toebehoort aan de beslagene en dus in de failliete boedel valt. Daardoor kunnen uiteindelijk toch alle schuldeisers van de beslagene zich uit de opbrengst van het goed verhalen, terwijl zij geen beslag op het goed hebben gelegd. De beslagene is dus niet alleen beschikkingsonbevoegd ten opzichte van de beslaglegger, maar ook ten opzichte van de faillissementscurator. Het gevolg daarvan is dat alle overige schuldeisers zich ook op het goed kunnen verhalen, terwijl ten aanzien van hen het goed zich in het vermogen van de derde verkrijger bevond. De beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene is in dit geval dus helemaal niet relatief, maar werkt ook ten opzichte van de faillissementscurator en de overige schuldeisers van de beslagene.

De gevolgen van de blokkerende werking van beslag zijn anders wanneer niet de beslagene, maar de derde verkrijger failliet wordt verklaard. Bij toepassing van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid komt de beslaglegger dan in een bevoorrechte positie terecht.

⁷⁵ Oudelaar 2000, p. 119.

⁷⁶ HR 13 mei 1988, *NJ* 1988, 748 (Banque de Suez/Bijkerk).

⁷⁷ Art. 57 lid 3 Fw; zie hierover: Van den Heuvel 2009, p. 670-671; Oudelaar 2000, p. 119; Westrik 2010, p 57-58; HR 20 februari 2009, *NJ* 2009, 376, r.o. 3.5 (Ontvanger/De Jong; m.nt. C. Rijckenberg).

Dat komt doordat het goed zich ten opzichte van een ieder in de failliete boedel van de derde verkrijger bevindt, maar ten aanzien van de beslaglegger valt het goed nog in het vermogen van de beslagene die (nog) niet failliet verklaard is.⁷⁸ Vervolgens kan de beslaglegger zich als enige verhalen op de opbrengst van het goed, omdat het goed ten aanzien van de overige schuldeisers van de beslagene en de derde verkrijger zich in de faillissementsboedel van de derde verkrijger bevindt.⁷⁹

P.A. Stein is tegenstander van de zaaksgevolg theorie omdat beslag geen voorrang met zich mee mag brengen.⁸⁰ Deze voorrang ontstaat mijns inziens juist wanneer in bovenstaande situatie de relatieve beschikkingsonbevoegdheid wordt toegepast. Omdat de beslagene nog steeds eigenaar is ten opzichte van de beslaglegger, kan hij de beslagen zaak uit de failliete boedel halen en zich uit de opbrengst voldoen. Juist dit levert strijd op met de paritas creditorum regel. De beslaglegger krijgt niet alleen voorrang maar ook een superpreferentie omdat hij zich als enige volledig kan verhalen uit de opbrengst van het goed.⁸¹

Wanneer aan het beslag zaaksgevolg wordt toegekend zou dat niet tot zo'n preferentie leiden, het beslag gaat dan met het goed mee over. Bij een faillissement van de verkrijger van de beslagen zaak zou dan het beslag vervallen in het algemeen faillissementsbeslag en moet de beslaglegger zijn vordering daaruit verhalen met behoud van de regel dat schuldeisers die een gelijke rang hebben geen voorrang verkrijgen vanwege het beslag.⁸²

Wanneer zowel de beslagene als de derde verkrijger na de overdracht failliet worden verklaard, moet bij toekenning van relatieve beschikkingsonbevoegdheid aan beslag de uitwerking van het faillissement van de beslagene zoals hierboven weergegeven worden gehanteerd, omdat het goed zich nu in het vermogen van de beslagene bevindt. De rechten van de beslaglegger kunnen dan door de curator van de beslagene worden uitgeoefend.⁸³ De zaak waar beslag op is gelegd bevindt zich dus, ondanks de vervreemding door de beslagene die door het beslag relatief beschikkingsonbevoegd is geworden, nog steeds in het vermogen van de beslagene en aldus in zijn faillissement. Mijns inziens heeft beslag dan geen relatieve

⁷⁸ Westrik 2010, p 57.

⁷⁹ Westrik 2009, p. 384.

⁸⁰ Stein 2009, p. 362.

⁸¹ In gelijke zin m.b.t. preferentie Bartels & Heyman 1998, p. 208; idem Faber e.a. 2009, p. 788; in andere zin Westrik 2010, p 55.

⁸² Bartels & Heyman 1998, p. 210.

⁸³ Westrik 2010, p 58.

werking, maar kan gezegd worden dat de beslagene absoluut beschikkingsonbevoegd is geworden door het beslag. De curator heeft er immers ook alle belang bij om het goed terug te vorderen zodat een zo hoog mogelijke opbrengst wordt behaald. Daardoor zal de curator het goed ten allen tijde terugvorderen en nooit in de boedel van de derde verkrijger laten vallen. Het gevolg daarvan is dat het goed (waar oorspronkelijk door de beslaglegger beslag op is gelegd om zijn vordering uit te winnen) ook toekomt aan de overige crediteuren van de beslagene. Dit is niet strijdig met de *paritas creditorum* regel, maar mijns inziens wel merkwaardig omdat het goed alleen ten aanzien van de beslaglegger nog tot het vermogen van de beslagene behoort. Uiteindelijk heeft dit beslag tot gevolg dat het ten opzichte van alle crediteuren nog tot het vermogen van de beslagene behoort. Daarom kan beter gesproken worden van absolute beschikkingsonbevoegd dan van relatieve beschikkingsonbevoegd.

Ten slotte komen de gevolgen aan de orde wanneer bij een vervreemding in weerwil van beslag de *inopposabilité* wordt toegepast, waarna vervolgens de beslagene failliet wordt verklaard. Door een aantal schrijvers die deze opvatting aanhangen wordt betoogd dat door de vervreemding het goed niet meer tot het vermogen van de beslagene behoort, maar het goed tot het vermogen van de derde verkrijger is gaan behoren.⁸⁴ Het gevolg daarvan is dat het beslag dat op het goed rust dan niet op grond van artikel 33 lid 2 Fw kan komen te vervallen, omdat de derde verkrijger (nog) niet failliet is. De beslaglegger kan vervolgens het beslag op het goed blijven uitoefenen. In feite komt deze redenering (tot nog toe) neer op toepassing van de zaaksgevolg theorie, het beslag is met het goed mee over gegaan.

De redenering bij toepassing van de *inopposabilité* wordt immers anders wanneer na de overdracht niet de beslagene, maar de derde verkrijger failliet wordt verklaard of wanneer beiden failliet worden verklaard. In dat geval geldt dat op grond van de blokkerende werking van beslag de vervreemding niet aan de beslaglegger kan worden tegengeworpen. Hieruit kan worden opgemaakt dat het goed waar beslag op is gelegd niet in het vermogen van de derde verkrijger valt, maar zich ten opzichte van de beslaglegger nog in het vermogen van de beslagene bevindt.⁸⁵ Daaraan kan worden toegevoegd dat het beslag op het goed op grond van artikel 33 lid 2 Fw weer niet komt te vervallen, omdat nu het goed niet aan het vermogen van de derde verkrijger toebehoort. In feite komt het in de situatie waarbij de derde verkrijger failliet gaat dus neer op toepassing van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid.

⁸⁴ H. Stein 2002, p. 81; Van Hees: Faber e.a. 2009, p. 776; Van Swaaij en Oude Kempers 2009, p. 1028.

⁸⁵ Zie ook Van Hees: Faber e.a. 2009, p. 776-778; Van Swaaij en Oude Kempers 2009, p. 1028.

Toepassing van de inopposabilité is mijns inziens alleszins merkwaardig. Het goed valt bij failliet verklaring van de beslagene niet in diens vermogen, maar in dat van de derde verkrijger. Bij faillissement van de derde verkrijger valt het goed niet in zijn vermogen, maar ten opzichte van de beslaglegger weer wel in het vermogen van de beslagene.⁸⁶ In feite komt het er dan op neer dat het goed waar beslag op rust nooit in een failliete boedel kan vallen. Dit geeft de beslaglegger een uitstekende verhaalsmogelijkheid, hij krijgt zijn vordering altijd voldaan. Het brengt echter met zich mee dat het wel strijdig is met de paritas creditorum regel, omdat een beslaglegger geen bijzondere verhaalspositie heeft. Wanneer de inopposabilité wordt toegepast verkrijgt een beslaglegger wel zo'n bijzondere positie, omdat het beslag niet komt te vervallen en de curator niet het recht van de beslaglegger ten behoeve van alle schuldeisers kan uitoefenen.⁸⁷ Het gevolg is dat de beslaglegger zich als enige uit de executieopbrengst kan verhalen.

4.3 Bezwaaring in weerwil van beslag, gevolgd door faillissement

Voor de goede orde vermeld ik eerst dat het in deze paragraaf steeds gaat om een goed waar beslag op is gelegd, dit goed wordt vervolgens bezwaard met het recht van hypotheek en daarna wordt de beslagene failliet verklaard. De problemen zoals hiervoor zijn weergegeven doen zich hier minder voor, omdat het zeker is dat het goed zich in het vermogen van de beslagene bevindt.⁸⁸

De vraag wat in dit geval het gevolg is van de blokkerende werking van beslag, wordt door velen dan ook in gelijke zin beantwoord.⁸⁹ Dit is vooral het gevolg van het arrest Banque de Suez/Bijkerk.⁹⁰ Een zaak waar beslag op was gelegd werd vervolgens bezwaard met een recht van hypotheek. De beslagene ging vervolgens failliet. De beslagen en verhypothekerde zaak behoorde toe aan het vermogen van de beslagene. Op grond van artikel 33 lid 2 Fw vervalt het beslag doordat de zaak waarop beslag was gelegd in de failliete boedel viel. De Hoge Raad heeft in dit arrest bepaald dat bij een faillissement niet alle gevolgen van beslag door artikel 33 lid 2 Fw komen te vervallen. Het gevolg daarvan is dat de curator het beslag kan invoeren

⁸⁶ Zie ook Faber: Faber e.a. 2009, p. 778; evenals Heyman: Faber e.a. 2009, p. 788.

⁸⁷ Art. 57 lid 3 Fw; zie hierover: Van den Heuvel 2009, p. 670-671; Oudelaar 2000, p. 119; Westrik 2010, p. 57-58

⁸⁸ Zie ook Van Hees: Faber e.a. 2009, p. 776; Westrik 2009, p. 384.

⁸⁹ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 14; H. Stein 2002, p. 82-83; Faber e.a. 2009, p. 519; H.A. Stein 2002, p. 20; Van den Heuvel 2009, p. 669 (noot 6); Westrik 2010, p. 58.

⁹⁰ HR 13 mei 1988, NJ 1988, 748 (Banque de Suez/Bijkerk).

tegen de bezwaring en het goed vervolgens kan executeren. De opbrengst van deze executie wordt vervolgens gedeeld onder alle schuldeisers van de beslagene, met uitsluiting van de hypotheekhouder. Inmiddels is de bevoegdheid van de curator om de rechten van de beslaglegger uit te oefenen in artikel 57 lid 3 Fw opgenomen.

Het oordeel van de Hoge Raad is niet strijdig met de *paritas creditorum* regel, omdat de beslaglegger ten opzichte van de overige schuldeisers van de beslagene geen voorrang verkrijgt op de opbrengst van het goed. Daarnaast deelt hij ook voor een gelijk deel mee in de executieopbrengst van het goed. Dat de curator het beslagrecht tegen de latere hypotheekhouder kan invoeren is mijns inziens ook niet strijdig met de *paritas creditorum* regel. Het beslag is immers eerder gelegd en voor registergoederen geldt ook dat het in de openbare registers staat ingeschreven, zodat de hypotheekhouder bij raadpleging daarvan bekend kon zijn met het beslag.⁹¹

In feite leidt het oordeel van de Hoge Raad en het inmiddels in de wet opgenomen recht van de curator er toe, dat aan het beslag prioriteit wordt toegekend ten opzichte van de latere hypotheekhouder. Deze prioriteit bestaat niet ten opzichte van de eerdere schuldeisers van de beslagene, zodat er geen invloed wordt uitgeoefend op de *paritas creditorum* regel. Deze constructie vertoont veel vergelijkingen met de zaaksgevolg opvatting van Bartels en Heyman. Zij kennen ook prioriteit toe aan het beslag op een zaak, waar later nog een pand- of hypotheekrecht op wordt gevestigd.⁹²

Mijns inziens is toepassing van de zaaksgevolg theorie zowel bij vervreemding als bij bezwaring van de beslagen zaak, dan ook de meest eenvoudige manier om de gevolgen van de blokkerende werking van beslag aan te geven. Daarnaast is dit ook de theorie die het minst inbreuk maakt op de *paritas creditorum* regel, omdat bij een vervreemding de beslaglegger niet onrechtvaardig wordt bevoordeeld. Bij toepassing van de andere theorieën wordt de beslaglegger bij een vervreemding in weerwil van beslag wel in een bevoorrechte positie gebracht. Wanneer de beslagen zaak na beslag wordt bezwaard met een hypotheekrecht is het *Banque de Suez/Bijkerk* arrest van toepassing. De Hoge Raad lijkt hierin gekozen te hebben voor de zaaksgevolg opvatting, zodat de beslaglegger een betere positie heeft dan de

⁹¹ Art. 3:17 lid 1 sub g BW

⁹² Bartels & Heyman 1998, p. 210; zie ook paragraaf 3.3.

hypotheekhouder, maar ten opzichte van eerdere schuldeisers is er geen inbreuk op de paritas creditorum regel.

5. Derdenbeslag

5.1 Algemeen

In hoofdstuk 2 heb ik aangegeven dat wanneer een schuldenaar zijn vordering niet voldoet, het voor de schuldeiser onder andere mogelijk is derdenbeslag te leggen op een vordering die zijn schuldenaar (beslagdebiteur) weer op een derde heeft. Deze vordering kan een vordering tot betaling zijn, maar ook een vordering tot levering van een goed.⁹³ Derdenbeslag is ook mogelijk op een roerende zaak die geen registergoed is en die aan de beslagdebiteur toebehoort, maar dat zich onder een derde bevindt.⁹⁴ Het gevolg van derdenbeslag is dat het twee maal een blokkerende werking met zich mee brengt. In de eerste plaats zorgt het beslag er voor dat een vervreemding, bezwaring, afstand of onderbewindstelling van de vordering (de beschikkingshandelingen) niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen.⁹⁵ In de tweede plaats blokkeert het beslag de mogelijkheid van de derde-beslagene om de vordering bevrijdend aan zijn schuldeiser te voldoen. Wanneer de derde-beslagene de vordering in weerwil van het beslag betaalt, kan dat de beslaglegger niet worden tegengeworpen.⁹⁶

Als inleidend stuk op het volgende hoofdstuk waar ik onder andere zal ingaan op de mogelijkheid om derdenbeslag te leggen op de koopsom onder de notaris, ga ik hier eerst in op derdenbeslag in het algemeen. Met name zal ik ingaan op de mogelijkheid dat de vordering die de debiteur van de beslaglegger op de derde-beslagene heeft, wordt afgelost. Het voornaamste probleem ontstaat wanneer de schuldenaar na het aflossen van de vordering failliet wordt verklaard. Hoe moet er dan geoordeeld worden over de positie die de beslaglegger verkrijgt? En heeft deze positie invloed op de paritas creditorum regel?

Deze vragen kunnen ook gesteld worden in de daaropvolgende paragraaf, waar ik zal ingaan op de mogelijkheid van de beslaglegger om het hypotheekrecht van de hypotheekhouder uit te oefenen. Deze mogelijkheid is door de Hoge Raad geaccepteerd in het arrest Rabobank/Stormpolder.⁹⁷

⁹³ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 78.

⁹⁴ Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 75.

⁹⁵ Art. 475 h lid 1 Rv; Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 86; Broekeldt 2003, p. 253.

⁹⁶ Art. 475 h lid 1 Rv, 2° volzin; Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 87; Broekeldt 2003, p. 266.

⁹⁷ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder).

5.2 Betaling in weerwil van derdenbeslag, gevolgd door faillissement van de beslagdebiteur

Wanneer er beslag wordt gelegd op een vordering die zich onder een derde bevindt, is het mogelijk dat de derde-beslagene deze vordering op enig moment toch aan de beslagdebiteur voldoet. Als de beslagdebiteur vervolgens failliet wordt verklaard, is onder meer de vraag wat dan de positie van de beslaglegger nog is. In de literatuur wordt hierover verschillend gedacht, daarin zijn twee verschillende standpunten te vinden.⁹⁸ Niet alleen in de literatuur maar ook in de rechtspraak worden de gevolgen die het beslag en faillissement met zich mee brengen op verschillende wijzen uitgelegd. De uitspraak van de rechtbank Amsterdam en de uitspraak van de rechtbank Rotterdam staan dan ook lijnrecht tegenover elkaar.⁹⁹

Broekveldt, Van Hees, De Greve, Mijnsen en Van Mierlo hebben het standpunt ingenomen dat het vorderingsrecht van de beslagdebiteur op de derde-beslagene, door de betaling teniet gaat. Wanneer de beslagdebiteur vervolgens failliet wordt verklaard, kan het derdenbeslag niet op grond van artikel 33 lid 2 Fw komen te vervallen, omdat er geen vordering meer is die in het faillissement van de beslagdebiteur valt. De vraag die dan gesteld zou kunnen worden is hoe er nog een derdenbeslag kan bestaan, terwijl de vordering er niet meer is? Het antwoord is dat dit slechts gezien moet worden vanuit goederenrechterlijk oogpunt. De gevolgen moeten immers ook nog vanuit het beslag- en executierecht bezien worden.¹⁰⁰ De gevolgen zijn dan anders, namelijk dat de vordering ten opzichte van een ieder teniet is gegaan. Maar omdat de beslaglegger een beroep kan doen op de blokkerende werking van beslag en de betaling tegen hem niet kan worden ingeworpen, bestaat de vordering ten opzichte van hem nog wel.¹⁰¹ De beslaglegger kan zich vervolgens als enige op de beslagen vordering verhalen.¹⁰² Dit standpunt komt overeen met de uitspraak van de rechtbank Rotterdam, waarin deze schrijvers hun gelijk zien.

Het gevolg hiervan is echter dat de beslaglegger door het faillissement van de beslagdebiteur in een uitstekende verhaalspositie terecht komt. De beslaglegger kan zich als enige verhalen op de vordering waar hij derdenbeslag op heeft gelegd. De derde-beslagene die al een keer

⁹⁸ Broekeldt 2003, p. 345; Van Hees: Faber e.a. 2009, p. 776; De Greve 2009, p. 50; Mijnsen & Van Mierlo 2009, p. 81; in andere zin Faber: Faber e.a. 2009, p. 493; Rijckenberg: Faber e.a. 2009, p. 526; Heyman: Faber e.a. 2009, p. 788.

⁹⁹ Rb. Amsterdam 9 januari 2008, *JOR* 2008/82 (Van Dijk/ABN Amro; m.nt. A. Steneker); Rb. Rotterdam 16 januari 2008, *JOR* 2008/113 (Technische Unie/Imtech; m.nt. NEDF).

¹⁰⁰ Van Hees: Faber e.a. 2009, p. 776.

¹⁰¹ Art. 475 h lid 1 Rv; zo ook: De Greve 2009, p. 52.

¹⁰² De Greve 2009, p. 52.

betaald heeft zal dan nog een keer, maar dan aan de beslaglegger, moeten betalen.¹⁰³ Dat de beslaglegger in dit geval een uitstekende verhaalspositie verkrijgt is strijdig met de *paritas creditorum* regel. Een beslaglegger verkrijgt immers in beginsel helemaal geen preferente verhaalspositie, omdat hij een gewone schuldeiser is.

Faber, Rijckenberg en Heyman zijn van mening dat het vorderingsrecht van de beslaglegger door de betaling in weerwil van het derdenbeslag niet teniet gaat, omdat de betaling niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen.¹⁰⁴ De betaling door de derde-beslagene bevrijdt hem wel in de interne relatie met de beslagdebiteur, maar ten opzichte van de beslaglegger is dat niet het geval.¹⁰⁵ De vordering maakt daardoor nog wel deel uit van het vermogen van de beslagdebiteur. Wanneer vervolgens de beslagdebiteur failliet wordt verklaard heeft artikel 33 lid 2 Fw tot gevolg dat het derdenbeslag op de vordering komt te vervallen en opgaat in het algemene faillissementsbeslag. De curator die belast is met de afwikkeling van het faillissement van de beslagdebiteur kan de rechten die aan de beslaglegger toe kwamen uitoefenen.¹⁰⁶ Het gevolg hiervan is dat de derde-beslagene nog een keer zal moeten betalen, nu niet aan de beslaglegger maar aan de curator. Ten slotte kan de beslaglegger de vordering die hij op de beslagdebiteur heeft bij de curator indienen, zodat hij de beslaglegger als een gewone schuldeiser uit de failliete boedel naar evenredigheid kan voldoen.

De positie die de beslaglegger verkrijgt bij toepassing van het standpunt van Broekveldt en anderen, is dat hij eerst aangeeft dat de vordering door betaling teniet is gegaan. Daardoor kan het beslag niet op grond van artikel 33 lid 2 Fw komen te vervallen. Vervolgens geeft de beslaglegger aan dat de betaling in weerwil van het derdenbeslag hem niet kan worden tegengeworpen, op grond van de blokkerende werking van beslag. De derde-beslagene moet de vordering nogmaals voldoen. De beslaglegger kan zich vervolgens als enige uit die opbrengst verhalen. Het oordeel van de rechtbank Rotterdam die het met deze constructie eens is moet naar mijn idee worden beoordeeld als strijdig met de *paritas creditorum* regel, omdat daarbij de vordering niet toekomt aan alle schuldeisers van de beslagdebiteur, maar alleen aan de beslaglegger.

¹⁰³ Broekeldt 2003, p. 345-346; Faber: Faber e.a. 2009, p. 491.

¹⁰⁴ Art. 475 h lid 1 Rv; Faber: Faber e.a. 2009, p. 491; Rijckenberg: Faber e.a. 2009, p. 530.

¹⁰⁵ Faber: Faber e.a. 2009, p. 491.

¹⁰⁶ Art. 57 lid 3 Fw; HR 13 mei 1988, *NJ* 1988, 748 (Banque de Suez/Bijkerk).

Mijns inziens is het standpunt dat Faber, Rijckenberg en Heyman innemen het juiste. De positie die de beslaglegger hierbij inneemt is dat het vorderingsrecht ten opzichte van hem in stand blijft, ondanks de betaling in weerwil van beslag. Het beslag vervalt vervolgens wel bij het faillissement van de beslagdebiteur op grond van artikel 33 lid 2 Fw. Het gevolg van het faillissement van de beslagdebiteur is dat de beslaglegger niet een onrechtvaardig sterke verhaalspositie verkrijgt, waarbij hij als separatist zijn vordering kan innen.¹⁰⁷ Deze constructie levert mijns inziens dan ook geen strijd op met de paritas creditorum regel. Immers, wanneer er geen faillissement was uitgesproken zou de beslaglegger ook geen voorrangpositie verkrijgen, omdat hij een gewone schuldeiser is. Omdat de uitspraak van de rechtbank Amsterdam in lijn is met de opvatting van onder meer Faber, ben ik ook van mening dat dit het enige juiste oordeel is.

5.3 Uitoefening van het hypotheekrecht door de beslaglegger

Het kan voorkomen dat een beslaglegger derdenbeslag legt op een vordering waar een hypotheekrecht aan verbonden is. Wanneer de hypotheekhouder/beslagdebiteur geen beroep doet op het hypotheekrecht, heeft de schuldeiser van de beslagdebiteur minder om zich op te verhalen. Is het dan mogelijk dat de schuldeiser/beslaglegger het hypotheekrecht dat aan de beslagdebiteur toekomt inroept? En als dat zo is, hoe ver reikt die bevoegdheid dan? Is het wel rechtvaardig dat de verhaalspositie van de beslaglegger daardoor aanzienlijk wordt verbeterd?

In het arrest Rabobank/Stormpolder heeft de Hoge Raad bepaald dat een beslaglegger wel bevoegd is om het hypotheekrecht dat aan de beslagdebiteur toekomt uit te oefenen. De casus uit het arrest is als volgt: MHL heeft een vordering op Hengstmengel. Ter voldoening van deze vordering wordt een zekerheidsrecht (hypotheek) gevestigd op een woning ten behoeve van MHL. Vervolgens heeft de Rabobank een vordering op MHL. Deze verzuimt om zijn vordering aan Rabobank te voldoen, zodat Rabo derdenbeslag legt op de vordering die MHL op Hengstmengel heeft. De vraag die hier aan de orde was, is of de voorrang die aan de vordering verbonden is op grond van het hypotheekrecht, door Rabobank kan worden ingeroepen. De Hoge Raad heeft deze vraag bevestigend beantwoord en als volgt gemotiveerd:¹⁰⁸

¹⁰⁷ Faber: Faber e.a. 2009, p. 499; Rijckenberg: Faber e.a. 2009, p. 532.

¹⁰⁸ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39, r.o. 3.6 (Rabobank/Stormpolder).

‘Het is in overeenstemming met het in art. 477 Rv. in verbinding met art. 477a Rv. neergelegde wettelijke systeem, waarin aan de derdenbeslaglegger de bevoegdheid toekomt zijn vordering op de beslagdebiteur te verhalen door inning van de vordering van de beslagdebiteur op de derde-beslagene, dat de derdenbeslaglegger wiens beslag een vordering onder hypothecair verband heeft getroffen, profiteert van de aan de beslagen vordering verbonden hypothecaire voorrang boven andere schuldeisers die verhaal zoeken op het hypothecair verbonden registergoed. Een andere opvatting zou aan het derdenbeslag het niet te rechtvaardigen effect verlenen dat de overige schuldeisers van de derde-beslagene bij de verdeling van de opbrengst van het verhypotheceerde registergoed door dat beslag zouden worden bevoordeeld, terwijl degene ten laste van wie dat beslag gelegd is gedupeerd zou worden door het verval van de aan de beslagen vordering verbonden voorrang.’

In de motivering van de Hoge Raad staan twee argumenten die er voor pleiten dat de beslaglegger het hypotheekrecht (of daar de uitoefening van het recht van parate executie onder valt is onduidelijk) kan uitoefenen. Het eerste argument van de Hoge Raad is dat het in overeenstemming met het in artikel 477 J^o 477a Rv neergelegde wettelijke systeem is, dat de beslaglegger de vordering van de beslagdebiteur kan innen en dat de beslaglegger de aan de vordering verbonden hypothecaire voorrang boven andere schuldeisers toekomt. Het tweede argument dat de Hoge Raad geeft is een stuk minder juridisch, namelijk dat wanneer de hypothecaire voorrang niet aan de beslaglegger zou toekomen, het niet te rechtvaardigen zou zijn dat de overige schuldeisers worden bevoordeeld en de beslaglegger benadeeld zou worden.

In de juridische strijd tussen de Rabobank en Stormpolder ging het onder andere over de vraag welk lid van artikel 477a Rv van toepassing was.¹⁰⁹ Wanneer er door de derde-beslagene geen verklaring wordt afgegeven over de vorderingen en zaken die door het beslag worden getroffen, wordt de derde-beslagene op grond van artikel 477a lid 1 plaatsvervangend schuldenaar van de beslaglegger.¹¹⁰ Wanneer er door de derde-beslagene wel zo'n verklaring is afgegeven maar deze wordt betwist, kan de beslaglegger zich op grond van artikel 477a lid 2 zowel op het vermogen van de derde-beslagene als op het vermogen van de beslagdebiteur

¹⁰⁹ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.1).

¹¹⁰ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.2).

verhalen.¹¹¹ Voor het verhalen op het vermogen van de derde-beslagene geldt wel dat dit alleen is voor hetgeen hij verschuldigd is aan de beslagdebiteur.¹¹²

Volgens Tjon-En-Fa en Heemstra is een verklaringsprocedure helemaal niet nodig om het hypotheekrecht in zijn geheel door de beslaglegger uit te laten oefenen. Volgens hen vloeit de inningsbevoegdheid van de beslaglegger voort uit de blokkerende werking van beslag. De beslagdebiteur is immers niet meer bevoegd de vordering te innen. Deze bevoegdheid gaat op grond van artikel 475h Rv over op de beslaglegger.¹¹³

In artikel 475h lid 1 Rv staat dat onder andere een betaling in weerwil van beslag, niet tegen de beslaglegger kan worden ingeroepen. Dat wil onder meer zeggen dat de beslagdebiteur niet onbevoegd wordt om na beslag op een vordering, de vordering te innen. Wanneer de beslagdebiteur die vordering ondanks het beslag int, kan de beslaglegger daartegen opkomen door te stellen dat die betaling niet tegen hem kan worden ingeroepen (artikel 475h lid 1 Rv). Vervolgens dient de derde-beslagene de vordering nogmaals (maar nu aan de beslaglegger) te voldoen.¹¹⁴ Hierdoor wordt de beslaglegger nog geen hypotheekhouder, dan wel gerechtigd zich met voorrang uit de vordering te verhalen.¹¹⁵ Een beslaglegger is immers een gewone schuldenaar, daarnaast is hij zelf niet in staat gebleken een zekerheidsrecht ten behoeve van zijn vordering te vestigen. Uiteindelijk concluderen Tjon-En-Fa en Heemstra toch dat de beslaglegger, ook zonder de verklaringsprocedure van artikel 477 J^o 477a Rv, de aan de vordering verbonden voorrang mag uitoefenen omdat hij inningsbevoegd is.¹¹⁶

Hoe het ook zei, artikel 477 J^o 477a Rv heeft onder meer tot gevolg dat de beslaglegger bevoegd is om de vordering waar hij beslag op heeft gelegd uit te winnen. Maar, houdt dat ook in dat het aan de vordering verbonden hypotheekrecht (en dan met name de voorrang) door de beslaglegger kan worden uitgeoefend?

De Hoge Raad gaat daar wel vanuit. Derhalve komt de beslaglegger een eigen recht en eigen bevoegdheden toe, zodat er geen sprake kan zijn van overdracht of overgang op de

¹¹¹ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.5).

¹¹² HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.2).

¹¹³ Tjon-En-Fa & Heemstra 2006, p. 249.

¹¹⁴ Zie hierover paragraaf 5.2.

¹¹⁵ Dit geven ze zelf aan: Tjon-En-Fa & Heemstra 2006, p. 250.

¹¹⁶ Tjon-En-Fa & Heemstra 2006, p. 266.

beslaglegger van bevoegdheden die aan de beslagdebiteur toe kwamen.¹¹⁷ Door vervolgens een regel uit het pandrecht analoog toe te passen op het beslagrecht kan alsnog tot overgang van bevoegdheden van de beslagdebiteur op de beslaglegger worden overgegaan. De regel houdt in dat de pandhouder op grond van artikel 3:246 J° 6:142 J° 3:82 BW de aan de vordering verbonden nevenrechten mag uitoefenen. Voor toepassing is nog wel vereist dat de vestiging van een zekerheidsrecht gezien moet worden als een vorm van overdracht. Broekveldt stapt gemakkelijk over dit vereiste heen, maar geeft wel aan het er niet mee eens te zijn, net als Kortmann en de Advocaat-generaal in haar conclusie.¹¹⁸ Mijnsen en van Mierlo denken echter dat de vestiging van een zekerheidsrecht wel gezien moet worden als een vorm van overdracht en zijn derhalve voorstander van analoge toepassing van deze regel op de beslaglegger.¹¹⁹

Voor de beslaglegger is in de wet dus niets geregeld, zodat er alleen aanspraak op het hypotheekrecht en de daaraan verbonden voorrang kan worden gemaakt door analogie van een regeling die op de pandhouder van toepassing zou kunnen zijn. Of deze regeling ook werkelijk op een pandhouder van toepassing is, moet nog worden gezien omdat dit in de literatuur noch in de jurisprudentie is uitgekristalliseerd.

Mijns inziens is het onmogelijk om de vestiging van een zekerheidsrecht als een vorm van overdracht te zien, zodat het voor pand noch voor beslag mogelijk is dat een hypotheekrecht daaronder valt. Overdracht strekt er immers toe een ander eigenaar te maken, terwijl het vestigen van een zekerheidsrecht er toe strekt een ander zekerheid te verschaffen met betrekking tot de vordering die de ander op de zekerheidsgever heeft.

Mocht het toch zo zijn dat de vestiging van een zekerheidsrecht als een vorm van overdracht moet worden gezien, dan zijn er naast de overeenstemming dat een pandhouder en een beslaglegger beide schuldeiser zijn, ook verschillen tussen deze twee. Van rechtswege verkrijgt een pandhouder voorrang boven andere schuldeisers, een beslaglegger heeft dat niet, terwijl hij wel een zekerheidsrecht had kunnen vestigen. Niet valt in te zien waarom hij die

¹¹⁷ Broekveldt 2005, p. 109; Tjon-En-Fa & Heemstra 2006, p. 250; Van Straaten 2005, p. 6; HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.30).

¹¹⁸ Broekveldt 2005, p. 109; Kortmann 2005, p. 68-69; HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.30).

¹¹⁹ A.I.M. Van Mierlo, noot onder Hof Den Haag 30 juli 2003, *JOR* 2004, 53; Asser/Mijnssen 2003 (3-III), p. 126.

voorrang nu dan wel zou verkrijgen. Daarnaast komt verpanding vrijwillig door twee partijen tot stand, terwijl beslag eenzijdig door de beslaglegger wordt opgelegd. Dit leidt ertoe dat analoge toepassing moet worden uitgesloten.¹²⁰

Wanneer een beslaglegger gebruik zou mogen maken van het hypotheekrecht dat hij ontleent aan andermans vordering, wordt ook inbreuk gemaakt op de in de literatuur verdedigde opvatting dat aan de beslaglegger een eigen recht en eigen bevoegdheden toekomt. Het recht dat de beslaglegger immers toekomt is om zich te verhalen op de vordering waar hij beslag op heeft gelegd, niet zijnde het daaraan verbonden hypotheekrecht. Wanneer hij wel aanspraak zou maken op het aan de vordering verbonden hypotheekrecht of de daaraan verbonden voorrang, zou dat strijdig zijn met de *paritas creditorum* regel omdat een beslaglegger een gewone schuldeiser is en alles wat uit de vordering komt naar evenredigheid van ieders vordering verdeeld moet worden met de overige schuldeisers.

Het tweede argument van de Hoge Raad dat een stuk minder juridisch overkomt, is wellicht gegeven om het eerste argument kracht bij te zetten omdat de beslaglegger eigenlijk niet bevoegd is het hypotheekrecht uit te oefenen. Vanwege de gebrekkige motivering in het eerste argument heeft de Hoge Raad in het tweede argument verwoord dat wanneer de hypothecaire voorrang niet aan de beslaglegger toe zou komen, het niet te rechtvaardigen is dat de overige schuldeisers worden bevoordeeld en de beslaglegger benadeeld zou worden. Dit argument dat nergens op gebaseerd is, behalve medelijden met de beslaglegger, is door de Hoge Raad regelrecht overgenomen uit de noot onder het arrest van het hof in deze zaak.¹²¹ Van Mierlo gaat er daarbij vanuit dat de pandhouder bevoegd is om het zekerheidsrecht uit te oefenen van een vordering waar dat zekerheidsrecht op rust en dit analoog toe te kunnen passen op de beslaglegger. Wanneer dit anders zou zijn, zouden de andere schuldeisers een onverdiend voordeel verkrijgen.

Mijns inziens is het maar de vraag of dit voordeel voor de overige schuldeisers wel onverdiend is. In geen geval valt in te zien waarom de beslaglegger dan maar dat voordeel moet verkrijgen. Rabobank was immers net als alle andere schuldeisers een schuldeiser zonder zekerheidsrecht. Wanneer de voorrang uit het hypotheekrecht vervalst is het niet meer

¹²⁰ Zie ook: Broekveldt 2005, p. 113; Kortmann 2005, p. 68-69; HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Storpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.30).

¹²¹ A.I.M. Van Mierlo, noot onder Hof Den Haag 30 juli 2003, *JOR* 2004, 53.

dan redelijk dit voordeel aan alle gewone schuldeisers toe te laten komen, alle crediteuren zijn immers gelijk. Met de Advocaat-generaal ben ik dan ook van mening dat het niet kunnen uitoefenen van het hypotheekrecht door de beslaglegger geen voordeel is voor de overige schuldeisers, maar de situatie zoals het zou moeten zijn.¹²² Wanneer de beslaglegger wel het hypotheekrecht uit zou kunnen oefenen is dat een uitsluitend voordeel van de beslaglegger en dit levert dan ook weer strijd op met de paritas creditorum regel.

Van Straaten, Tjon-En-Fa en Heemstra zijn van mening dat de Hoge Raad met het arrest bedoeld heeft dat het recht van parate executie mede door de beslaglegger kan worden uitgeoefend.¹²³ Broekveldt denkt daar anders over en wil zich beperken tot de voorrang die aan de beslaglegger wordt verleend.¹²⁴ Met de Advocaat-generaal ben ik van mening dat het hypotheekrecht in zijn geheel niet aan de beslaglegger toekomt, zodat hij naast de voorrang ook het recht van parate executie niet kan uitoefenen.¹²⁵

Voor Vriesendorp is de uitspraak van de Hoge Raad duidelijk. Vriesendorp verbindt aan het arrest de conclusie dat voor zowel pand als beslag geldt dat het aan de vordering verbonden zekerheidsrecht door de pandhouder en beslaglegger kan worden uitgeoefend.¹²⁶ Mijns inziens is van duidelijkheid allerminst sprake. De Hoge Raad geeft in zijn arrest immers geen enkele aanleiding om daar vanuit te gaan. Het enige oordeel van de Hoge Raad is dat de uitoefening van het hypotheekrecht door de beslaglegger in overeenstemming is met het in artikel 477 J^o 477a Rv neergelegde wettelijke systeem. Op grond waarvan, waarom en op welke wijze dit uit het wettelijke systeem blijkt, is onbeantwoord gebleven.

¹²² HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.41).

¹²³ Tjon-En-Fa & Heemstra 2006, p. 271; Van Straaten 2005, p. 6.

¹²⁴ Broekveldt 2005, p. 113; Broekveldt: Faber e.a. 2009, p. 17.

¹²⁵ HR 11 maart 2005, RvdW 2005, 39 (Rabobank/Stormpolder; concl. A-G E.M. Wesseling-van Gent, par 3.43).

¹²⁶ Vriesendorp 2006, p. 24.

6. Beslag op registergoederen voor en na invoering van artikel 7:3 BW

6.1 Algemeen

Sinds 1 september 2003 is het mogelijk dat een koper de koopovereenkomst die hij met de verkoper sluit in de openbare registers inschrijft. Deze regeling die opgenomen is in artikel 7:3 BW wordt de Vormerkung genoemd. De ratio van de Vormerkung is dat de koper in een aantal situaties wordt beschermd tegen handelingen van de verkoper of die mede door hem worden veroorzaakt.¹²⁷ De koper wordt blijkens lid 3 van artikel 7:3 BW onder ander beschermt tegen beslag dat tot stand is gekomen na de inschrijving van de koop in de openbare registers. Het beslag kan niet tegen de koper worden ingeroepen. De inschrijving van deze obligatoire overeenkomst heeft de vergaande consequentie dat de koper goederenrechtelijk ook sterk staat, omdat hij recht heeft op een verkrijging zonder dat daar beslag op rust wanneer dat beslag later is gelegd dan dat de Vormerkung is ingeschreven.¹²⁸ Deze bescherming is echter wel blijkens lid 4 beperkt in tijd, zodat de levering plaats moet vinden binnen zes maanden nadat de koopovereenkomst in de registers is ingeschreven.

In dit hoofdstuk zal ik ingaan op de mogelijkheid van een koper om de koopovereenkomst die hij met de verkoper sluit in de openbare registers in te schrijven op grond van artikel 7:3 BW. In de volgende paragraaf zal ik de situatie behandelen zoals deze was voor de invoering van artikel 7:3 BW. In paragraaf 6.3.1 zullen de gevolgen aan de orde komen die deze regeling met zich mee brengt voor beslagleggers die voor en/of na de Vormerkung beslag op het registergoed hebben gelegd en de invloed daarvan op de regel dat schuldeisers in beginsel een gelijke rang verkrijgen. Ten slotte zal ik in paragraaf 6.3.2 en 6.3.3 ingaan op de mogelijkheid van de schuldeisers van de verkoper om na de Vormerkung in plaats van beslag op het registergoed, beslag op de koopsom (onder de notaris respectievelijk de koper) te leggen en de gevolgen daarvan op paritas creditorum regel.

¹²⁷ Broekveldt 2004, p. 932; Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 5; Breedveld - de Voogd 2009, p. 66; HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.3 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank - Berenschot).

¹²⁸ Broekveldt 2004, p. 931 en p. 936; Breedveld - de Voogd 2009, p. 65; Dammingh: Faber e.a. 2009, p. 443.

6.2 Beslagrecht voor de invoering van de Vormerkung

Voor de invoering van artikel 7:3 BW (maar ook wanneer men tegenwoordig geen gebruik maakt van de bescherming die dit artikel biedt) was de koper voor de levering niet beschermd (behoudens artikel 505 lid 3 Rv) tegen onder meer beslagen die door schuldeisers van de verkoper op het registergoed gelegd kunnen worden. Wanneer het goed ondanks het beslag toch geleverd zou worden, verkrijgt de koper dit goed met een daarop rustend beslagrecht dat door de beslaglegger kan worden ingeroepen. Als de beslaglegger dat recht vervolgens inroept, zou dat voor de koper kunnen betekenen dat zijn huis geëxecuteerd moet worden, zodat de beslaglegger zich uit de opbrengst kan verhalen.

Wanneer voor de levering door twee schuldeisers beslag op het registergoed wordt gelegd, heeft dat in deze situatie (zonder Vormerkung) tot gevolg dat de twee beslagleggers allebei een zelfde positie innemen. Gezien het in de vorige alinea geschetste scenario, zal de koper het goed niet geleverd willen krijgen met een of meer beslagen en ook de notaris zal aan deze levering niet meewerken. De hypotheekhouder zal doorgaans degene zijn die overgaat tot executie van het goed. De eventuele hypotheekhouder krijgt als eerste zijn vordering op de hypotheekgever voldaan, omdat hij op grond van artikel 3:277 J^o 3:278 lid 1 BW voorrang heeft boven andere schuldeisers. De rang tussen de beide beslagleggers is op grond van artikel 3:277 BW gelijk. Daardoor geldt dat voor het restant van de verkoopopbrengst deze schuldeisers van de verkoper van het registergoed ook daadwerkelijk naar evenredigheid van ieders vordering worden voldaan.

Deze uitkomst schept dus geen ongelijkheid tussen de beide beslagleggers. De gelijkheid wordt, zoals uit de volgende paragraaf zal blijken, doorbroken wanneer tussen de twee beslagleggers een koopovereenkomst in de openbare registers wordt ingeschreven en het goed vervolgens binnen zes maanden aan de koper wordt geleverd.

6.3 Beslagrecht na de invoering van de Vormerkung

6.3.1 Invloed van de Vormerkung op de paritas creditorum regel

In deze subparagraaf gaat het over beslagen op het registergoed zelf, waarbij er één beslag voor en één na de Vormerkung wordt gelegd. De vraag die dan gesteld kan worden is hoe het anterieure beslag zich verhoudt ten opzichte van het posterieure beslag dat beide op het registergoed is gelegd. In het arrest ABN AMRO/Notaris X heeft de Hoge Raad bepaald dat een beslag van de beslaglegger dat gelegd is op het registergoed na de Vormerkung, niet van rechtswege wordt omgezet in een beslag op de verkoopopbrengst.¹²⁹ In dezelfde rechtsoverweging geeft de Hoge Raad ook nog aan dat de beslaglegger zelf derdenbeslag op de koopsom onder de notaris dan wel onder de koper had kunnen leggen. Deze ‘oplossing’ van de Hoge Raad is zoals ook uit de volgende subparagrafen zal blijken, niet geheel in lijn met de gedachte die voortvloeit uit de paritas creditorum regel.

De gedachte om een beslag op een registergoed te converteren naar een beslag op de verkoopopbrengst van dat goed, is in de onderhavige zaak door ABN AMRO naar voren gebracht. Zowel de rechtbank, het hof als de Hoge Raad hebben deze gedachte afgewezen.¹³⁰ Ook in de literatuur is de mogelijkheid van substitutie van de hand gewezen, omdat artikel 507a Rv (J^o 726 Rv voor conservatoir beslag) dit voor registergoederen niet toelaat, mede doordat het beslag is gelegd nadat de koopovereenkomst is ingeschreven.¹³¹ Substitutie is slechts mogelijk bij vorderingen tot vergoeding die na de inschrijving in de plaats van de zaak zijn getreden. Daarbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan de uitkering van verzekeringspenningen na een woningbrand. Door de minister is uitdrukkelijk de vordering tot betaling van de koopsom uitgesloten.¹³² Broekveldt heeft er voor gepleit om de wet te wijzigen, zodat beslag van de posterieure beslaglegger wel wordt geconverteerd in beslag op de (gehele) verkoopopbrengst, zodat de schuldeisers vervolgens krachtens de aan de wet ontleende regels van rangorde en voorrang kunnen worden uitgekeerd.¹³³

¹²⁹ HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.4 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank – Berenschot).

¹³⁰ HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.2 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank – Berenschot).

¹³¹ Broekveldt 2006, p. 562; Bartels 2006, p. 1075; Van Straaten 2009b, p. 48.

¹³² NvW, Parl. Gesch. Boek 3, p. 864–865.

¹³³ Broekveldt 2006, p. 562; zie in gelijke zin A.I.M. van Mierlo onder 7 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X; evenals Van Straaten 2009b, p. 54.

Volgens de minister en de Hoge Raad is het gerechtvaardigd dat er geen substitutie wordt toegepast en dat er dus in feite inbreuk wordt gemaakt op de paritas creditorum regel.¹³⁴ Het gevolg daarvan is dat de anterieure beslaglegger zijn vordering voldaan krijgt en de posterieure beslaglegger door tussenkomst van de Vormerkung zijn verhaalsmogelijkheid op het goed volledig ziet verdwijnen. De Hoge Raad heeft daartoe het volgende overwogen:¹³⁵

‘De wetgever heeft onderkend dat door toekenning van zakelijke werking aan het persoonlijk recht op levering de gelijkheid van de schuldeisers van de verkoper in het gedrang kan komen. Hij heeft echter gemeend dat met de regeling een juist evenwicht is gevonden doordat de, ook in de tijd beperkte, zakelijke werking van de inschrijving nauwkeurig is omschreven en niet verder gaat dan nodig is ter bescherming van de koper, terwijl de schuldeisers van de verkoper de mogelijkheid hebben om onder de koper of de notaris beslag te leggen op de koopprijs.’

De Hoge Raad geeft voor het probleem dat ontstaat door tussenkomst van de Vormerkung, waarbij inbreuk wordt gemaakt op de paritas creditorum regel, geen oplossing. Sterker nog, de Hoge Raad en de wetgever accepteren de ongelijkheid die ontstaat wanneer de koopovereenkomst in de registers wordt ingeschreven. Ze verwijzen vervolgens naar een andere mogelijkheid die de posterieure beslaglegger dan maar moet gebruiken wil hij nog iets van zijn vordering voldaan krijgen. Dit nalaten van zowel de wetgever als de Hoge Raad levert mijns inziens niet het gewenste resultaat op, wanneer men de regel van de paritas creditorum op een juiste wijze wil toepassen.

Broekveldt geeft echter wel een oplossing, namelijk door zowel de posterieure als de anterieure beslagleggers die beslag op het goed leggen op gelijke wijze te behandelen.¹³⁶ Een aantal schrijvers vindt dat eerst alle hypotheek en beslagen die voor de Vormerkung op het goed zijn gevestigd dan wel gelegd voldaan moeten worden.¹³⁷ Broekveldt is het daar niet mee eens, omdat de anterieure beslaglegger dan zeker is dat hij zijn vordering voldaan krijgt. Hij wil dat de koopsom gewoon wordt verdeeld als ware er geen Vormerkung. De vordering van de hypotheekhouder wordt als eerste voldaan. Hij kan zich immers met voorrang op het

¹³⁴ *Kamerstukken II* 2000/01, 23 095, nr. 10, p. 30.

¹³⁵ HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.3 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank – Berenschot).

¹³⁶ Broekveldt 2006, p. 561; Broekveldt in zijn noot onder het arrest HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344 (ABN AMRO/Notaris X) punt 3, gepubliceerd in *JBPr* 2009, 16; zie in gelijke zin A.I.M. van Mierlo onder 7 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X.

¹³⁷ Van Velten 2008, p. 81; Breedveld - de Voogd 2009, p. 68-69; Bartels 2006, p. 1073.

goed verhalen krachtens artikel 3:278 lid 1 BW. Vervolgens worden zowel de anterieure als de posterieure beslagleggers naar rato van ieders vordering uitbetaald.

Zodoende levert de verdeling van de opbrengst van de verkoop van het registergoed inderdaad geen strijd op met de paritas creditorum regel. Waar echter wel rekening mee moet worden gehouden is dat de verkoper het goed vrij van hypotheken en beslagen aan de koper moet leveren.¹³⁸ De vordering van de anterieure beslaglegger zal bij toepassing van de hierboven genoemde oplossing lager uitvallen, omdat hij nu het restant van de verkoopopbrengst (na aftrek van hypotheken) naar evenredigheid moet delen met andere beslagleggers of schuldeisers die een gelijke rang hebben. De anterieure beslaglegger zal daardoor waarschijnlijk niet heel enthousiast zijn om aan de levering van het registergoed mee te werken, omdat hij zijn vordering niet (volledig) voldaan krijgt. Het beslag komt dus niet door betaling van de vordering (waardoor de beslaglegger meewerkt aan de levering) te vervallen en rust nog op de zaak. Dit lijkt er mijns inziens toe dat de wijze waarop het probleem rond de paritas creditorum wordt opgelost in theorie een goede is, maar in de praktijk niet uitvoerbaar blijkt.

De posterieure beslaglegger heeft ten opzichte van de anterieure beslaglegger het nakijken wanneer er door beiden beslag is gelegd op het registergoed. Het goed is goederenrechtelijk nog niet aan de koper geleverd, alleen een koopovereenkomst is in de openbare registers ingeschreven. Broekveldt merkt terecht op dat dit systeem op gespannen voet staat met het verhaalsrecht zoals neergelegd in artikel 3:276 BW.¹³⁹ Door de Vormerkung is het voor de posterieure beslaglegger immers praktisch onmogelijk om zich op het goed van zijn schuldenaar te verhalen. Hieruit volgt dat de Vormerkung vergaande gevolgen kan hebben.

Zolang de wetgever of de Hoge Raad de oplossing zoals hierboven vermeld niet mogelijk maakt, blijft er mijns inziens een inbreuk bestaan op het beginsel dat schuldeisers met een gelijke rang naar evenredigheid van ieders vordering moeten worden voldaan. Wanneer een Vormerkung door koper en verkoper tot stand is gekomen, zit er voor de posterieure beslaglegger dus niets anders op dan beslag te leggen op de koopsom onder de notaris dan wel

¹³⁸ HR 30 januari 1981, *NJ* 1982, 56, r.o. 2 (Baarns beslag; m.nt. W.M. Kleijn); Breedveld - de Voogd 2009, p. 70; De Groot 2008, p. 334; Kraan: Faber 2009, p. 599.

¹³⁹ Broekveldt 2004, p. 936.

de koper. De vraag die gesteld kan worden is hoe dan de verhoudingen zijn tussen de anterieure en de posterieure beslaglegger.

6.3.2 Beslag op de koopsom onder de notaris

Zoals uit het in de vorige paragraaf geciteerde deel van de Hoge Raad naar voren komt, blijkt dat de inbreuk die wordt gemaakt op de paritas creditorum regel, gerechtvaardigd moet worden door de mogelijkheid van de posterieure beslaglegger om beslag op de koopsom te leggen. Het gevolg van de Vormerkung is dus dat er vaker beslag op de koopsom wordt gelegd. Beslag op de koopsom onder de notaris dan wel onder de koper van het registergoed is een vorm van derdenbeslag. De vraag is echter of deze oplossing inderdaad leidt tot een gerechtvaardigde verdeling waarbij uiteindelijk zo min mogelijk inbreuk wordt gemaakt op de paritas creditorum regel.

Wanneer een beslaglegger beslag op de koopsom onder de notaris legt, is het niet geheel duidelijk waar precies beslag op wordt gelegd. Is dat op de gehele verkoopopbrengst van de woning, het gedeelte dat overblijft na aflossing van hypotheek, of het restant dat over is na aflossing van anterieure beslagen en hypotheek?

Een goed moet geleverd worden vrij van hypotheek en beslagen.¹⁴⁰ Door een aantal schrijvers wordt er naar aanleiding van deze regel vanuit gegaan dat bij beslag op de koopsom de verkoopopbrengst van het goed dan eerst aangewend moet worden ter aflossing van eerdere hypotheek en beslagen.¹⁴¹ Als dit juist is worden beslagleggers die beslag op de koopsom hebben gelegd (veroorzaakt door de Vormerkung) achtergesteld ten opzichte van beslagleggers die wel beslag op het goed konden leggen. Deze anterieure beslagleggers krijgen hun vordering immers volledig voldaan, omdat anders het beslag op het goed blijft rusten. De posterieure beslagleggers, die beslag op de koopsom onder de notaris hebben gelegd, kunnen slechts aanspraak maken op het restant dat overblijft na aflossing van hypotheek en anterieure beslagen. Dit lijkt er toe dat de posterieure beslaglegger ten opzichte van de anterieure beslaglegger in sterke mate wordt benadeeld en dat de verkoopopbrengst dus in strijd met de regels van de paritas creditorum wordt verdeeld.

¹⁴⁰ HR 30 januari 1981, *NJ* 1982, 56, r.o. 2 (Baarns beslag; m.nt. W.M. Kleijn).

¹⁴¹ Dammingh 2010, p. 12; De Groot 2008, p. 334; Van Velten 2008, p. 81; Breedveld - de Voogd 2009, p. 68-69; Bartels 2006, p. 1076; Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 7; Kraan 2005, p. 128; A.I.M. van Mierlo onder 6 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X.

Broekveldt is echter voorstander van gelijke behandeling van zowel de posterieure als de anterieure beslagleggers, zodat deze wel naar evenredigheid van ieders vordering worden voldaan.¹⁴² De posterieure beslaglegger legt dan beslag op de hele koopsom en niet slechts op het restant. Als eerste worden de hypotheekhouders voldaan, omdat zij voorrang hebben krachtens artikel 3:278 lid 1 BW om hun vordering uit de opbrengst te verhalen. Vervolgens worden de overige schuldeisers voldaan naar ieders rang. De gewone schuldeisers kunnen zich tenslotte op het restant verhalen naar rato van ieders vordering.

Deze manier van verdelen is mijns inziens in zijn geheel niet strijdig met de *paritas creditorum* regel. Zowel de posterieure als de anterieure beslaglegger worden immers naar evenredigheid voldaan. De beslaglegger die vóór de Vormerkung beslag op het goed heeft gelegd, moet echter wel meewerken aan de levering van dat goed zodat ook daadwerkelijk vrij van hypotheek en beslagen kan worden geleverd aan de koper. Deze beslaglegger ziet zijn vordering kleiner worden omdat zijn vordering nu niet vóór de levering in z'n geheel wordt afbetaald. Het gevolg daarvan zou kunnen zijn dat de schuldeiser die vóór de Vormerkung beslag op het goed heeft gelegd, daardoor niet aan de levering mee werkt. Ik ben dan ook met Van Straaten en Van Mierlo van mening dat de wet moet worden aangepast om het mogelijk te maken dat zowel de posterieure beslaglegger (die beslag legt op het goed dan wel op de koopsom) als de anterieure beslaglegger die beslag heeft gelegd op het goed, naar evenredigheid van ieders vordering uit de verkoopopbrengst van dat goed moet worden voldaan.¹⁴³

Broekveldt geeft echter in zijn noot aan dat de Hoge Raad al enigszins die weg is ingeslagen.¹⁴⁴ Hij baseert zich daarbij op het door de Hoge Raad gegeven slot van rechtsoverweging 3.3 uit het ABN AMRO/Notaris X-arrest, dat ik reeds in paragraaf 6.3.1. citeerde. Daaraan verbind Broekveldt de volgende conclusie:¹⁴⁵

‘Deze mogelijkheid is dus, naar de kennelijke – en hier door de Hoge Raad onderschreven – bedoeling van de wetgever, gegeven om te voorkomen dat juist de

¹⁴² Broekveldt in zijn noot onder het arrest HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344 (ABN AMRO/Notaris X) punt 9c, gepubliceerd in *JBPr* 2009, 16.

¹⁴³ Van Straaten 2009a, p. 5-6; A.I.M. van Mierlo onder 7 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X.

¹⁴⁴ Broekveldt in zijn noot onder het arrest HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344 (ABN AMRO/Notaris X) punt 9c, gepubliceerd in *JBPr* 2009, 16.

¹⁴⁵ Broekveldt in zijn noot onder het arrest HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344 (ABN AMRO/Notaris X) punt 9d, gepubliceerd in *JBPr* 2009, 16.

posterieure schuldeisers van de verkoper, als gevolg van de (zakelijke werking van de) inschrijving van de koop, ten opzichte van de *anterieure* schuldeisers van de verkoper in een nadelige(r) positie zouden komen te verkeren.’

Met deze conclusie van Broekveldt, ben ik het niet eens. Uit de bewoordingen van de wetgever en de Hoge Raad volgt naar mijn idee dat de mogelijkheid om beslag op de koopsom onder de notaris en de koper te leggen niet is gegeven om te voorkomen dat er ongelijkheid bestaat tussen de posterieure en anterieure beslaglegger, maar enkel gegeven is om de ongelijkheid tussen beiden beslagleggers te compenseren. De Hoge Raad heeft het immers over een ‘juist evenwicht’ en ‘gelijkheid dat in het gedrang kan komen’.¹⁴⁶ De ongelijkheid tussen de posterieure en anterieure beslaglegger wordt hier dus geaccepteerd en in stand gehouden. Daardoor wordt inbreuk op de *paritas creditorum* regel niet voorkomen, maar slechts gecompenseerd.

Met de wijze waarop Broekveldt de regels voor een gelijke behandeling van zowel de posterieure als de anterieure beslaglegger wil toepassen, ben ik het overigens wél eens. Echter de ingeslagen weg van de Hoge Raad die door Broekveldt wordt geconstateerd, zie ik evenals Van Straaten en Van Mierlo helaas niet in het arrest, daarvoor is toch wetswijziging nodig.¹⁴⁷

Er ontstaat dus een tweedeling tussen verschillende schrijvers. Broekveldt en Van Straaten zijn van mening dat er een verdeling moet plaatsvinden waarbij iedere schuldeiser (ongeacht het tijdstip waarop beslag op de koopsom is gelegd) naar rato van zijn vordering moet worden voldaan, behoudens de wettelijke redenen van voorrang.¹⁴⁸ Dit levert geen strijd op met de *paritas creditorum* regel. Daarnaast zijn er schrijvers die vinden dat beslag op de koopsom (tot stand gekomen ná de Vormerkung) alleen kan worden gelegd op het restant van de koopsom, zijnde het bedrag dat resteert na aflossing van hypotheeken en beslagen die vóór de Vormerkung zijn gevestigd of gelegd. Deze variant is wel strijdig met de *paritas creditorum* regel, omdat de anterieure beslaglegger meer zekerheid heeft dat hij zijn vordering voldaan krijgt dan zijn ‘gelijke’ posterieure beslaglegger.

¹⁴⁶ HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.3 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank – Berenschot).

¹⁴⁷ Van Straaten 2009a, p. 5-6; A.I.M. van Mierlo onder 7 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X.

¹⁴⁸ Broekveldt in zijn noot onder het arrest HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344 (ABN AMRO/Notaris X) punt 10, gepubliceerd in *JBPr* 2009, 16; Van Straaten 2009a, p. 5-6.

Het middel van de Hoge Raad dat slechts compenserende werking heeft, rechtvaardigt nog steeds niet de regel die in de wet is opgenomen, namelijk dat schuldeisers met een gelijke rang naar evenredigheid van ieders vordering moeten worden uitgekeerd. Al met al blijft de ongelijkheid bij twee beslagleggers, dat veroorzaakt wordt door tussenkomst van de Vormerkung bestaan. De rechtvaardiging die er volgens de Hoge Raad zou moeten zijn door beslag op de koopsom te leggen, rechtvaardigt het uiteindelijke doel (gelijkheid tussen crediteuren/beslagleggers) niet.

6.3.3 Beslag op de koopsom onder de koper

Voor de schuldeiser van de verkoper kan het lastig zijn om te achterhalen welke notaris met de levering van een registergoed is belast, zodat hij niet weet onder welke notaris beslag moet worden gelegd. De beslaglegger kan op grond van artikel 475 J^o 718 Rv ook op een toekomstige vordering met een reeds bestaande rechtsverhouding beslag leggen. De koper en de verkoper kunnen altijd besluiten om de levering bij een andere notaris te laten plaatsvinden, zodat het bij beslag op een toekomstige vordering onmogelijk wordt om beslag op de koopsom onder de juiste notaris te leggen.¹⁴⁹ Om dit probleem op te lossen kan de beslaglegger tevens beslag op de koopsom onder de koper leggen.

Bij beslag op de koopsom onder de koper speelt dezelfde discussie als bij beslag op de koopsom onder de notaris, zoals in de vorige paragraaf is uitgewerkt. Het verloop is echter hetzelfde zodat voor een juiste toepassing van de *paritas creditorum* regel de wijze zoals door Broekveldt is aangehaald gevolgd moet worden en de wet mijns inziens aanpassing behoeft. Het gevolg daarvan is dat de vorderingen van de anterieure en posterieure beslagleggers op gelijke wijze worden behandeld en naar evenredigheid van ieders vordering worden voldaan.

Echter, bij beslag op de koopsom onder de koper speelt nog iets anders, namelijk of dit überhaupt wel een mogelijkheid moet zijn waarop een schuldeiser van de verkoper verhaal kan halen.¹⁵⁰ De Hoge Raad heeft in het arrest ABN AMRO/Notaris X wel duidelijk aangegeven dat deze vorm van beslag mogelijk is.¹⁵¹ Waarom dan toch deze vraag?

¹⁴⁹ Heyman 2009, p. 3; Dammingh 2010, p. 12.

¹⁵⁰ Zie ook Kraan: Faber 2009, p. 605; Heyman 2009, p. 3; Dammingh 2010, p. 10; Bartels 2006, p. 1076.

¹⁵¹ HR 6 februari 2009, *NJ* 2009, 344, r.o. 3.3 (ABN AMRO/Notaris X; concl. A-G Rank – Berenschot).

Één van de redenen om beslag op de koopsom onder de koper niet toe te staan is dat door het beslag de werking van de Vormerkung wordt doorkruist.¹⁵² De Vormerkung zorgt er immers voor dat de koper tegen een beslag wordt beschermt. Wanneer beslag onder de koper wordt gelegd, heeft dat tot gevolg dat de koper de koopsom niet meer bevrijdend aan een derde (doorgaans de notaris) kan betalen, waardoor de verkoper de levering opschort.¹⁵³ Als het goed niet binnen zes maanden wordt geleverd aan de koper verliest de Vormerkung op grond van artikel 7:3 lid 4 BW zijn werking, zodat het de koper geen bescherming meer biedt. Om de doorkruising van het recht van de koper en het recht van een schuldeiser van de verkoper te voorkomen, worden rechters in de beslagsyllabus geadviseerd geen verlov te verlenen aan het verzoek om beslag op de koopsom onder de koper te leggen, wanneer de koop is ingeschreven in de openbare registers.¹⁵⁴ Deze oplossing zorgt er voor dat er dus geen beslag op de koopsom onder de koper wordt gelegd en derhalve geen doorkruising van het recht van de koper (dat hij ontleend aan de Vormerkung) plaatsvindt.

Een andere reden die door tegenstanders wordt aangehaald is dat betaling door de koper op grond van artikel 7:26 lid 3 BW via een derde (doorgaans de notaris) plaatsvindt. De verkoper vordert het restant van de koopsom niet rechtstreeks van de koper, maar van de notaris. Een tweede reden om beslag op de koopsom onder de koper uit te sluiten is dus dat het beslag in zijn geheel doel mist, omdat de verkoper geen eigen vorderingsrecht heeft jegens de koper maar een vordering heeft jegens de notaris.¹⁵⁵ Om het recht van de schuldeiser van de verkoper niet geheel te laten vallen, heeft hij de mogelijkheid om beslag te leggen op de koopsom onder de notaris.

Er zijn ook voorstanders van de mogelijkheid om beslag op de koopsom onder de koper te leggen. Dammingh gaat tegen de tweede reden in door te stellen dat de verkoper de schuldeiser van de koper blijft. De betaling van de koopprijs vindt slechts plaats via de notaris, zodat hij niet als schuldeiser is aan te merken.¹⁵⁶ Dammingh geeft verder ook aan dat de beslaglegger tevens beslag op de koopsom onder de notaris moet leggen.¹⁵⁷ Dat wordt mogelijk doordat beslag onder de koper is gelegd. Daardoor moeten de koper en de verkoper

¹⁵² Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 8; Kraan 2005, p. 129; De Groot 2008, p. 335; Heyman 2009, p. 3; Beslagsyllabus december 2009, p. 16.

¹⁵³ Heyman 2009, p. 3; Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 8; Dammingh 2010, p. 10.

¹⁵⁴ Beslagsyllabus december 2009, p. 16.

¹⁵⁵ A.I.M. van Mierlo onder 6 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X; Heyman 2009, p. 3; Bartels 2006, p. 1076. Kraan 2005, p. 129.

¹⁵⁶ Dammingh 2010, p. 10.

¹⁵⁷ Dammingh 2010, p. 12.

wel bekend maken bij welke notaris zij de levering laten plaatsvinden, omdat anders het beslag op de koper blijft rusten en er geen doorgang is in de levering van het goed. Deze reden, om te kunnen achterhalen welke notaris wordt gebruikt voor de levering, maakt ook Biesman voorstander om beslag op de koopsom onder de koper toe te staan.¹⁵⁸

Met Dammingh ben ik het eens dat de betaling slechts via de notaris plaatsvindt en dat hij niet als schuldeiser of schuldenaar van de vordering op de koper respectievelijk de verkoper is aan te merken. De functie van de notaris is immers 'gelijk' oversteken. Artikel 7:26 lid 3 BW geeft alleen aan dat de koopsom ten tijde van de levering zowel uit de macht van de koper als uit de macht van de verkoper moet zijn.

Hoewel er veel tegenstand is, ben ik toch van mening dat beslag op de koopsom onder de koper moet worden toegestaan.¹⁵⁹ Door gebruik te maken van de Vormerkung wordt de koper al in ruime mate beschermd. Dit mag echter voor een schuldeiser geen beletsel zijn om zich op het (toekomstige) vermogen van de verkoper te verhalen. Om het beslagrecht voor beslagleggers gangbaar te houden is het mijns inziens gerechtvaardigd dat de mogelijkheden om verhaal te zoeken niet worden ingeperkt.

Beslag op de koopsom onder de koper mag echter de bescherming die de koper aan de Vormerkung ontleend niet in de weg staan en tot gevolg hebben dat het goed niet meer aan hem wordt geleverd. Dat is niet het geval wanneer beslag onder de koper wordt gebruikt als een soort 'opsporingsmethode'. De koper en verkoper zijn verplicht aan de beslaglegger kenbaar te maken onder welke notaris de levering zal plaatsvinden. Daardoor kan de beslaglegger ook beslag onder die notaris leggen, waarna de levering kan worden vervolgd. Hierdoor kan de verkoper zijn schuldeisers niet ontlopen door naar een andere notaris te gaan.

De levering en betaling kunnen gewoon doorgang vinden en de schuldeiser kan zich op het vermogen van de verkoper verhalen. Om vervolgens geen inbreuk te maken op de paritas creditorum regel, zullen eerst alle hypotheekhouders moeten worden uitbetaald omdat zij op grond van artikel 3:278 lid 1 BW voorrang hebben op andere schuldeisers. Daarna kunnen

¹⁵⁸ Biesman: Faber 2009, p. 111.

¹⁵⁹ A.I.M. van Mierlo onder 6 in zijn noot bij het arrest ABN AMRO/Notaris X; Heyman 2009, p. 4; Bartels 2006, p. 1076; Kraan 2005, p. 129; Kleyn & Driessen-Kleijn 2006, p. 8; De Groot 2008, p. 335.

alle posterieure en anterieure beslagleggers naar evenredigheid van ieders vordering uit het restant van de koopsom worden voldaan.

7. Conclusie

Bij de levering van registergoederen kunnen zich een aantal complicaties voordoen die de levering kunnen bemoeilijken of niet langer mogelijk maken. Daardoor kunnen schuldeisers in een andere verhaalspositie komen. Wanneer de koper wordt beschermd, is dat voor overige schuldeisers een beperking van hun verhaalsmogelijkheid.

Als beslag op een zaak moet worden gelegd is het van belang om vooraf vast te stellen waar beslag op wordt gelegd, welk doel het beslag heeft en of er een conservatoire of een executoriale vorm van beslag nodig is. Wanneer dat vaststaat kan er aan de hand van die gegevens worden bepaald welke vorm van beslag op die zaak moet worden gelegd en welke bepalingen uit de wet van toepassing zijn.

Ondanks de mogelijkheid om een akte via elektronische weg in te schrijven, blijft het Baarns beslag arrest voor het beslagrecht en het notariaat een belangrijk arrest. Door dit arrest is de bescherming van de koper verruimd, zijn wetsartikelen toegevoegd en aangepast en is er meer duidelijkheid gekomen in de taak en verantwoordelijkheid van de notaris. De kans dat zich bepaalde incidenten voordoen is kleiner geworden, maar daarmee nog niet uitgesloten.

Wanneer men aan beslag relatieve beschikkingsonbevoegdheid toe kent, heeft dat mijns inziens merkwaardige gevolgen. Bij vervreemding van de zaak wordt de verkrijger eigenaar tegenover een ieder behalve ten opzichte van de beslaglegger. Ten aanzien van hem is de beslagene eigenaar gebleven. De verkrijger van de beslagen zaak zal dus niet zijn meest omvattende recht tegenover een ieder kunnen uitoefenen. Ook bij een vergelijking met de inopposabilité ontstaat zo'n merkwaardige constructie. Wanneer er bij een vervreemding of bezwaring aan beslag een zelfde soort werking als aan een beperkt recht wordt gegeven ontstaat er niet zo'n constructie, het beslag gaat mee over en geldt wél ten opzichte van een ieder. Ik ben het dan ook met Bartels en Heyman eens. De Hoge Raad lijkt ook aan beslag zaaksgevolg toe te kennen.

Zowel bij vervreemding als bij bezwaring van de beslagen zaak waarna de schuldenaar, de derde verkrijger en wanneer deze beiden failliet worden verklaard is het toepassen van de zaaksgevolg theorie mijns inziens de meest eenvoudige manier om de gevolgen van de blokkerende werking van beslag aan te geven. Daarnaast is dit ook de theorie die het minst

inbreuk maakt op de paritas creditorum regel, omdat bij een vervreemding de beslaglegger niet onrechtvaardig wordt bevoordeeld. Bij toepassing van de andere theorieën is dat wel het geval. Wanneer de beslagen zaak na beslag wordt bezwaard met een hypotheekrecht volgt uit het Banque de Suez/Bijkerk arrest dat de zaaksgevolg opvatting moet worden toegepast, waardoor de beslaglegger een betere positie verkrijgt dan de hypotheekhouder. Ten opzichte van eerdere schuldeisers wordt echter geen inbreuk op de paritas creditorum regel gemaakt.

Bij betaling in weerwil van het derdenbeslag moet het vorderingsrecht ten opzichte van de beslaglegger in stand blijven. Wanneer de beslagdebiteur vervolgens failliet wordt verklaard vervalt het beslag wel op grond van artikel 33 lid 2 Fw. De beslaglegger verkrijgt daardoor niet een onrechtvaardig sterke verhaalspositie, waarbij hij als separatist zijn vordering kan innen. Deze constructie levert geen strijd op met de paritas creditorum regel. Wanneer geen faillissement was uitgesproken zou de beslaglegger immers ook geen voorrangpositie verkrijgen omdat hij een gewone schuldeiser is. De uitspraak van de rechtbank Amsterdam is in lijn met deze opvatting, zodat de uitspraak van de rechtbank Rotterdam als onjuist moet worden beschouwd.

Wanneer de beslaglegger het hypotheekrecht uit zou kunnen oefenen is dat een uitsluitend voordeel van de beslaglegger en dat is strijdig met de paritas creditorum regel. De beslaglegger is immers net als alle andere schuldeisers een schuldeiser zonder zekerheidsrecht. Wanneer de voorrang uit het hypotheekrecht vervalt is het niet meer dan redelijk dat dit voordeel aan alle gewone schuldeisers toe komt, alle crediteuren zijn immers gelijk. Als de beslaglegger het hypotheekrecht niet kan uitoefenen is dat geen voordeel voor de overige schuldeisers, maar de situatie zoals het zou moeten zijn. Het hypotheekrecht komt in zijn geheel niet aan de beslaglegger toe, zodat hij naast de voorrang ook het recht van parate executie niet kan uitoefenen.

Als er geen Vormerkung heeft plaatsgevonden wordt de gelijkheid tussen verschillende beslagleggers niet aangetast. Maar wanneer de koopovereenkomst wel in de registers is ingeschreven is dat anders. De posterieure beslaglegger heeft dan ten opzichte van de anterieure beslaglegger het nakijken wanneer door beide beslag is gelegd op het registergoed. Het goed is goederenrechterlijk nog niet aan de koper geleverd, waardoor het systeem op gespannen voet staat met het verhaalsrecht zoals neergelegd in artikel 3:276 BW. Voor de posterieure beslaglegger is het immers praktisch onmogelijk om zich op het goed van zijn

schuldenaar te verhalen. Zolang de wetgever of de Hoge Raad geen oplossing biedt, blijft bij tussenkomst van de Vormerkung inbreuk bestaan op het beginsel dat schuldeisers met een gelijke rang naar evenredigheid van ieders vordering moeten worden voldaan.

Naar mijn idee moet ook bij beslag op de koopsom de posterieure en anterieure beslaglegger op gelijke wijze behandeld worden. Echter uit de bewoordingen van de wetgever en de Hoge Raad volgt dat de mogelijkheid om beslag op de koopsom onder de notaris en de koper te leggen is gegeven om de ongelijkheid tussen beiden beslagleggers te compenseren. De ongelijkheid dat veroorzaakt wordt door tussenkomst van de Vormerkung tussen de posterieure en anterieure beslaglegger wordt hier dus geaccepteerd en in stand gehouden, inbreuk op de paritas creditorum regel wordt niet voorkomen.

Ik ben van mening dat beslag op de koopsom onder de koper moet worden toegestaan. Het moet wel gebruikt worden als een soort ‘opsporingsmethode’ om te voorkomen dat de Vormerkung wordt doorkruist. De koper en verkoper zijn daardoor verplicht aan de beslaglegger kenbaar te maken onder welke notaris de levering zal plaatsvinden. Daardoor kan de beslaglegger ook beslag onder die notaris leggen. Om vervolgens geen inbreuk te maken op de paritas creditorum regel, zullen eerst alle hypotheekhouders moeten worden uitbetaald. Posterieure en anterieure beslagleggers kunnen vervolgens naar evenredigheid van ieders vordering uit het restant van de koopsom worden voldaan.

Al met al kan mijns inziens gesteld worden dat op de paritas creditorum regel in een aantal gevallen inbreuk wordt gemaakt. Dat is zeker het geval wanneer de verkeerde theorie uit de literatuur wordt toegepast. Ook de wetgever en de Hoge Raad houden in een aantal gevallen geen rekening met het beginsel waarin gewone schuldeisers naar evenredigheid van ieders vordering naar gelijke rang moeten worden voldaan. Dat is te betreuren en tevens een punt waar aandacht aan moet worden besteed bij het maken en beoordelen van wetten en regels.

Literatuurlijst.

➤ **Asser/Mijnssen 2003 (3-III)**

F.H.J. Mijnssen, *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. 3. Goederenrecht. Deel 3. Zekerheidsrechten*, Deventer: Kluwer 2003.

➤ **Bartels 2006**

S.E. Bartel, 'De Vormerkung drie jaar van kracht', *BR* 2006, 12.

➤ **Bartels & Heyman 1998**

S.E. Bartel en H.W. Heyman, 'Het beschermingsmechanisme van het beslag (tot levering) bij vervreemding en bezwaring van het beslagen goed', *WPNR* 6306/6307 (1998).

➤ **Breedveld - de Voogd 2009**

C.G. Breedveld - de Voogd, 'Vormerkung en een daarna gelegd beslag op een registergoed', *MuV* 2009, 3.

➤ **Broekveldt 2003**

L.P. Broekveldt, *Derdenbeslag* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2003.

➤ **Broekveldt 2004**

L.P. Broekveldt, 'Koop registergoed, "Vormerkung" en beslag', *WPNR* 6600/6601 (2004).

➤ **Broekveldt 2005**

L.P. Broekveldt, 'Uitwinning van aan een beslagen vordering verbonden zekerheid (HR 11 maart 2005, RvdW 2005,39)', *TCR* 2005, 4.

➤ **Broekveldt 2006**

L.P. Broekveldt, 'Problemen rond "Vormerkung", "paritas creditorum" en rangorde', *WPNR* 6675 (2006).

- **Dammingh 2010**
J.J. Dammingh, 'Beslag na een Vormerkung', *WPNR* 6825 (2010).

- **Faber e.a. 2009**
N.E.D. Faber e.a. (red.), *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer: Kluwer 2009.

- **De Greve 2009**
T.R.B. de Greve, 'De 'blokkerende' werking van een beslag en de gevolgen van onttrekking aan beslag', *TvI* 2009, 10.

- **De Groot 2008**
J.J.A. de Groot, 'Derdenbeslag onder koper en notaris', *WPNR* 6752 (2008).

- **Van den Heuvel 2009**
N.W.M. van den Heuvel, 'Verhaal op een goed van een derde. Opmerkingen naar aanleiding van HR 20 februari 2009, RvdW 2009, 322 (Ontvanger/De Jong q.q.)', *WPNR* 6808 (2009).

- **Heyman 2009**
H.W. Heyman, 'Naar een verbeterde Vormerkung', *WPNR* 6781 (2009).

- **Kleyn & Driessen-Kleijn 2006**
W.M. Kleyn en J.I. Driessen-Kleijn, 'Heeft de vormerkung ook nog (positieve) gevolgen voor de verkoper?', *JBN* 2006, 7.

- **Kortmann 2005**
S.C.J.J. Kortmann, 'Inning van andermans geseceerde vordering', *TvI* 2005, 3.

- **Kraan 2005**
C.A. Kraan, 'Derdenbeslag onder de notaris', *WPNR* 6608/6609 (2005).

- **Mijnssen & Van Mierlo 2009**
F.H.J. Mijnssen & A.I.M. van Mierlo, *Materieel beslagrecht*, 4^e druk, Deventer: Kluwer 2009.

➤ **Oudelaar 2000**

H. Oudelaar, *Recht halen: Inleiding in het executie- en beslagrecht*, 5^e druk, Deventer: Kluwer 2000.

➤ **Pitlo/Reehuis e.a. 2006**

W.H.M. Reehuis e.a., *Pitlo. Het Nederlands burgerlijk recht. Deel 3. Goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2006.

➤ **Snijders 2009**

H.J. Snijders, 'Aanspraken op een goed ontstaan tussen beslag op dat goed en de vernietiging van een rechterlijke opheffing van dat beslag', *WPNR* 6781 (2009).

➤ **Stein 2009**

P.A. Stein, *Compendium van het burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2009.

➤ **H.A. Stein 2002**

H.A. Stein, *Beslag en executie*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2002.

➤ **H. Stein 2002**

H. Stein, *Goed beslagen*, 3^e druk, Deventer: Kluwer 2002.

➤ **Van Straaten 2005**

J.C. van Straaten, 'Beslag op een hypothecaire vordering geeft beslaglegger hypothecaire voorrang', *JBN* 2005, 38.

➤ **Van Straaten 2009a**

J.C. van Straaten, 'Vormering – beslag – uitkering (restant) koopsom aan verkoper', *JBN* 2009, 42.

➤ **Van Straaten 2009b**

J.C. van Straaten, 'Vorderingen tot vergoeding die in de plaats treden van bezwaarde of beslagen goederen', *WPNR* 6782 (2009).

➤ **Struiksma e.a. 2003**

J. Struiksma e.a., *Vast en goed* (van Velten-bundel), Deventer: Kluwer 2003.

➤ **Van Swaaij & Oude Kempers 2009**

J.M.H. van Swaaij en J.E.M. Oude Kempers, 'Het beslagrecht trilt op zijn grondvesten', *NJB* 2009, 16.

➤ **Tjon-En-Fa & Heemstra 2006**

E.M. Tjon-En-Fa en J.R.B. Heemstra, 'Derdenbeslag op met hypotheek versterkte vordering: de beslaglegger (w)int', *WPNR* 6659/6660 (2006).

➤ **Van Velten 2008**

A.A. van Velten, 'De betekenis van de voor-inschrijving van een koopovereenkomst m.b.t. een registergoed (Vormerkung ex 7:3 BW)', *WPNR* 6739 (2008).

➤ **Vriesendorp 2006**

D.J. Vriesendorp, 'Uitoefening van aan beslagen vordering verbonden hypotheekrecht', *Bb* 2006, 7.

➤ **Westrik 2009**

R. Westrik, 'De blokkerende werking van beslag', *WPNR* 6798 (2009).

➤ **Westrik 2010**

R. Westrik, 'De enkele niet-inroepbaarheid bij beslag', *WPNR* 6827 (2010).